

Klifur

Fréttablað Sjálfsbjargar, landsambands fatlaðra

Okt. 2004, 15. árgangur 3. tbl.

Þjóðminjasafnið:

**Aðgengi
ábótavant**

Allir í strætó!

-líka fólk í hjólastól?

Klifur

Fréttablað Sjálfsbjargar,
landssambands fatlaðra.

Ábyrgðarmaður:
Sigurður Einarsson.

Útgáfunefnd:
Pálína Snorradóttir
Árni Salomonsson
Guðný Guðnadóttir
Jón Hlöðver Áskelsson
Örn Sigurðsson

Skrifstofa Sjálfsbjargar, lsf.
Hátúni 12, 105 Reykjavík.
Sími 550-0300, fax: 550-0399,
tölvupóstur: mottaka@sjalfsbjorg.is

Framkvæmdastjóri:
Sigurður Einarsson.

Fjármálafulltrúi:
Edda S. Hólmsteinsdóttir.

Ritari:
Steingerður Halldórsdóttir.

Upplýsinga- og félagsmálafulltrúi
Arndís Guðmundsdóttir.

Hönnun og umbrot:
Kristrún M. Heiðberg,
heidberg@islandia.is

Prentvinnsla:
Prentmet ehf.

ISSN 1670-312X

*Forsíðumyndin er af Arndísi
Hrund Guðmarsdóttur. Viðtal við
Ásgeir Eiríksson, framkvæmda-
stjóra Strætó bs., er á bls. 8 í
blaðinu. Mynd/kmh.*

Efnisyfirlit:

Forystugrein

- samfélag allra landsmanna 3-4

Gott aðgengi í Orkuveitu Reykjavíkur

- viðtal við starfsmann 5-6

Skákin er eiginlega eins og lífið sjálft

- BUSL-arinn Atli Freyr Kristjánsson 7

Allir í strætó!

- viðtal við framkvæmdastjóra Strætó bs. 8-10

Ferðaþjónusta fatlaðra

- óánægja með áberandi merkingar 11

Þjóðminjasafnið

- aðgengi ábótavant 12-13

Persónan

- Valerie Harris yfiriðjupjálfi 15

Passing Limits

- heimsókn ungmenna frá Belgíu 16-17

Aðgengi fyrir alla, alltaf, alls staðar

- Guðmundur Magnússon skrifar 19-20

Bílaleigubílar fyrir hreyfihamlaða

- Budget sýnir því áhuga 22

Krossgátan

- vinningshafar 27

12

15

7

16

11

Forystugrein:

Samfélag allra landsmanna

Á að innleiða í stjórnarskrá eða lög bann við mismunun einstaklinga í samfélaginu á grundvelli fötlunar?

Þó að ýmis baráttumál hafi náðst fram og jafnrétti fatlaðra á við aðra landsmenn hafi vaxið síðustu áratugina miðar þó hægt í mörgum málum. Má þar nefna aðgengis- og ferlimál þar sem stöðnuð og íhaldssöm viðhorf er við að eiga á ýmsum sviðum. Ennþá einkennast viðhorf of mikið af því að fatlaðir séu „sérstakur hópur,“ sem krefjast „sérlausna“ vegna þátttöku sinnar í samfélaginu og þessum hópi þurfi að halda aðskildum frá öðrum landsmönnum. Fátt stríðir jafn mikið gegn stefnu Sjálfsbjargar. Fatlaðir eru órjúfanlegur hluti af heild samfélagsins.

Tökum dæmi um mismunun og óþarfa undirstrikun á aðskilnaði hreyfihamlaðra frá öðrum borgarbúum hjá almenningsvagnþjónustu Reykjavíkur, Strætó bs, þjónustu sem allir eiga rétt á að nota. Hér eru hreyfihamlaðir rækilega aðskildir frá meginþjónustu Strætó bs. Borgarbúar og aðrir landsmenn óháð hæð, þyngd, kynferði, trú, litarhætti, efnahag og stjórnmalaskoðun eiga rétt á að nota strætó og ferðast um í gulum strætisvögnum, sem hafa viðkomu á hinum fjölmörgu stoppi-stöðvum Strætó. Síðan koma hreyfihamlaðir, skilgreindir sem alveg „sérstakur hópur.“ Ekki gengur að þeir ferðist um í gulu almenningsvögnunum. Nei, þennan hóp landsmanna verður að auðkenna alveg sérstaklega og hafa vagnana því bláa svo ekki fari á milli mála að þar sé ekki „hinn almenni“ borgarbúi á ferð heldur hreyfihamlaður borgarbúi í „sérstökum“ vagni. Í sumum löndum eru starfræktir almenningsvagnar með rampi og aðstöðu inni í

Ragnar Gunnar Þórhallsson,
formaður Sjálfsbjargar, landssambands
fatlaðra, skrifar.

„Á að innleiða í stjórnarskrá eða lög á Íslandi bann við mismunun einstaklinga í samfélaginu á grundvelli fötlunar? Mitt svar er hiklaust. Að þessu skal stefnt.“

vögnunum, sem gerir borgarbúa í hjólastól kleift að ferðast í þeim almenningsvögnum, sem auðvitað eiga að vera aðgengilegir öllum. Í lok ágúst 2004 samþykkti stjórn Strætó bs. að kaupa 30 nýja almenningsvagna. Er þá ekki tækifæri fyrir Strætó bs. að feta sig fram á við inn í tuttugustu og fyrstu öldina og hafa þessa vagna aðgengilega öllum, þ.m.t. hreyfihömluðum borgarbúum?

Það eru margskonar hindranir sem

„Ennþá einkennast viðhorf of mikið af því að fatlaðir séu „sérstakur hópur,“ sem krefjast „sérlausna“ vegna þátttöku sinnar í samfélaginu og þessum hópi þurfi að halda aðskildum frá öðrum landsmönnum.“

hreyfihamlaðir standa frammi fyrir þegar samgöngutæki, hús, menntun, atvinna, þjónusta, ferðalög og allt það sem er hluti af daglegu lífi er nefnt til sögunnar. Mjög margar hindranir eru af tæknilegum ástæðum og því af manna völdum, en ekki óyfistíganleg náttúruleg mál. Okkar hlutverk hjá Sjálfsbjörg er að brjóta niður þessar hindranir. Við stöndum ekki ein í þeirri baráttu á Íslandi. Fjölmörg samtök fatlaðra í öðrum löndum hafa og vilja beita sér fyrir því að bann verði sett í lög eða stjórnarskrá viðkomandi landa við því að einstaklingum í samfélaginu sé mismunað á grundvelli fötlunar. Slík ákvæði eru komin í lög eða reglur í mörgum löndum.

European Disability Forum, EDF, eru evrópsk regnhlífarsamtök, sem starfa fyrir meira en 37 milljónir fatlaðra í Evrópu. Markmið og verkefni EDF er að tryggja fötlum þegnum Evrópu aðgang að lykilþáttum og mannréttindum í samfélaginu með því að fatlaðir taki virkan þátt í framgangi og vinnu við að ná þessum markmiðum hjá Evrópusambandinu, ESB.

Hvað er „mismunun á grundvelli fötlunar“ og hvers vegna á að berjast gegn þessari mismunun? Sýn EDF samtakanna á mismunun er alveg sú sama og fatlaðra á Íslandi.

Fordómar

Mismunun á sér stað þegar ekki er skeytt um að fatlaðir eru fyrst og fremst manneskjur með margskonar hæfileika og full þegnréttindi í þjóðfélaginu. Það er mismunun þegar dregnar eru ótímabærar ályktanir um fatlaðan einstakling sem eingöngu eru byggðar á fötlun hans.

Læknisfræðilega sýnin á fatlaða og hinsvegar félagslega sýnin

Gamla sýnin á fatlaða var fyrst og fremst byggð á því hvað fatlaður einstaklingur gæti ekki gert á við ófatlaðan einstakling og síðan var öll áhersla lögð á að „yfirstíga“ fötlunina, t.d. með endurhæfingu svo einstaklingurinn „passaði“ inn í okkar fastmótaða þjóðfélag. Í dag er sýn fatlaðra sú að það sé þjóðfélagið sjálft sem skapi hindranirnar. Þessi félagslega sýn horfist í augu við þá mismunun sem ýmis lög, reglur, venjur, félagslegir þættir, mannvirki og umhverfi valda í þjóðfélaginu. Gegn þessari mismunun verður að berjast með því að breyta framan- greindum orsakavöldum þannig að þarfir allra í þjóðfélaginu séu hafðar að leiðarljósi.

„Að njóta jafnréttis og vera ekki mismunað er mannréttindamál og það getur ekki talist mannréttinda- stefna að umbera hverskonar mismunun. Fólk með fötlun krefst jafnra tækifæra og aðgangs að öllum þáttum og sviðum samfélagsins.“

Mannréttindi

Í dag er staðan sú að fötluðum er mismunað á hverjum degi á ýmsum sviðum samfélagsins, t.d. varðandi aðgang að atvinnu, menntun, samgöngutækjum, vörum og þjónustu.

Meðan þessi mismunun er við lýði geta fatlaðir ekki verið þátttakendur í frelsi, réttindum og skyldum samfélagsins að fullu. Að njóta jafnréttis og vera ekki mismunað er mannréttindamál og það getur ekki talist mannréttindastefna að umbera hverskonar mismunun. Fólk með fötlun krefst jafnra tækifæra og aðgangs að öllum þáttum og sviðum samfélagsins.

Á að innleiða í stjórnarskrá eða lög á Íslandi bann við mismunun einstaklinga í samfélaginu á grundvelli fötlunar? Mitt svar er hiklaust. Að þessu skal stefnt.

Að lokum þetta: Hvers vegna eru engir hreyfihamlaðir fréttá- og dagskrárfulur í sjónvarpi? Skora á ykkur félagsmenn Sjálfsbjargar að sækja nú um á sjónvarpsstöðvunum, þetta virðist alveg kjörið starf fyrir landsmenn í hjólastól!

Aðgengilegir skógarstígar í Haukadalsskógi

Haukadalsskógur skartaði sínu fegursta og veðurguðirnir „léku við hvurn sinn fingur“ þegar aðgengilegir skógarstígar voru teknir í notkun sunnudaginn 19. september s.l. Margt góðra gesta mætti við athöfnina, sem Svanur Ingvarsson formaður Sjálfsbjargar á Suðurlandi stjórnaði. Á myndinni sést Hreinn Óskarsson, skógarvörður, opna stíginn með því að saga í sundur trjágrein með dyggilegri aðstoð Svans. Ljósmynd Margret Ísaksdóttir.

15. nóv. skiladagur fyrir næsta Klifur

Næsta blað Klifurs kemur út í desember næstkomandi. Þeir sem eru með efni í blaðið eru vinsamlegast beðnir um að hafa samband við Krístrúnu M. Heiðberg í síma: 587-4798, 898-3098, netfang: heidberg@islandia.is. Aðsent efni þarf að berast fyrir 15. nóvember.

„Starfsmenn eru hreinlega búnir að gleyma því að ég sé í hjólastól“

-segir Þorleifur Kristmundsson sem starfar hjá Orkuveitu Reykjavíkur.

Fyrr skömmu var greint frá því í Fréttablaðinu að aðgengi hjá Orkuveitu Reykjavíkur væri ekki upp á marga fiska, t.d. væri ekki rafknúinn hurðaropnari í hringhurð í aðalinnangi hússins o.fl. Blaðamaður Klifurs fór á stúfana til að kanna málið og komst að raun um að fréttin ætti ekki við rök að styðjast.

Þorleifur Kristmundsson í höfuðstöðvum Orkuveitu Reykjavíkur. Mynd/kmh.

„Það yrði nú allt vitlaust ef aðgengismálin væru ekki í lagi hér í húsinu,“ sagði starfsmaður í móttökuinni, aðspurður um stöðu mála. „Við erum meira að segja með starfsmann í hjólastól og hann fer hér út og inn, og um húsið eins og allir aðrir.“

Bládamaður ræddi við viðkomandi starfsmann, Þorleif Kristmundsson, sem starfað hefur hjá fyrirtækinu í tæp tuttugu ár. „Ég var fyrst niðrá Suðurlandsbraut áður en Vatnsveitan og Rafmagnsveitan voru sameinaðar í Orkuveitu Reykjavíkur. Aðgengi þar var ágætt en það er auðvitað mun betra í nýja húsinu. Ég mæti hér á morgnana áður en búíð er að opna aðaldyrnar og kemst þá inn á þremur stöðum í húsinu. Ég nota aðgangskort og þá opnast hurðirnar sjálfkrafa.“

Lenti í bílveltu

Þorleifur, sem er í rafknúnum hjólastól, lenti í bílveltu í Ísafjarðardjúpi árið 1977 og lamaðist. Hann starfar í starfsmannhaldi Orkuveitunnar og

ar dýrari, en sterkari og endingarbetri, þannig að það margborgaði sig.“

Eins og áður sagði er ekki rafknúinn hurðaropnari á hringhurð við aðalinngang hússins. Þorleifur segir það hins vegar ekki koma að sök, vegna þess að við hlið hennar sé hurð með rafknúnum opnara. „Ég hef notað hringhurðina og það var ekkert vandamál. Það getur þó verið erfiðara fyrir þá sem eru í handknúnum stól, en þeir geta þá alltaf notað hina hurðina. Á planinu við aðalinngang hússins er reyndar halli sem getur verið erfiður fyrir þá sem eru í handknúnum stól. Mér var sagt að ekki hefði verið hægt að hafa stéttina alveg beina. Það mætti reyndar setja fláa í gangstéttarbrúna við aðalinngang hússins. Ég þyrfti að orða það við þá. Það er svona það eina sem mér dettur í hug sem mætti betur fara,“ segir Þorleifur.

Að sögn Þorleifs er búíð að laga einn af sumarbústöðum fyrirtækisins að þörfum fatlaðra. „Ég hef reyndar ekki séð hann eftir breytingarnar en ég þarf að kanna það fljótlega. Ég var búinn að útlista fyrir þeim hvernig aðstaðan þyrfti að vera; dyrnar þyrftu að vera breiðar, halli niður í baðaðstöðu á salerninu o.fl. Þannig að ég er spenntur að sjá útkomuna.“

Umhverfið gerir fólk fatlað

Aðspurður hvað honum finnst almennt um fyrirtæki hér á landi hvað aðgengi fyrir hreyfihamlaða varðar, segir Þorleifur það upp og ofan. „Það er auðvitað í byggingareglugerðum að þessir hlutir eigi að vera í lagi, hins vegar er ekki alltaf farið

„Það taka mér allir mjög vel og það er aldrei gert að vandamáli að ég sé í hjólastól.“

segist kunna afar vel við sig.

„Ég hef ekkert út á aðgengismál fyrirtækisins að setja. Þau eru miðuð við þarfir hreyfihamlaðra og hefur vel til tekist.“ Aðspurður hvort hann hafi haft áhrif þar á, segir hann svo vera. „Byggingafulltrúi hússins leitaði oft til mín, m.a. vegna salernisaðstöðu í húsinu, þ.e. í hvaða hæð ætti að setja salernisrúllur o.fl. Ég fór inn á salernið fyrir þá til að mæla hvar væri best að staðsetja hluti. Ég benti þeim einnig á ýmislegt sem betur mætti fara. T.d. var búíð að kaupa stuðningsslá sem var alls ekki nógu góð. Ég benti þeim á hvar þeir gætu fengið aðra betri, sú var reynd-

eftir því eða þá að ekki er rétt staðið að hlutum. Aðgengismál þarf að vinna í samvinnu við hreyfihamlaða, vegna þess að þeir þekkja þessi mál til hlítar. Mér hefur hins vegar alltaf fundist mjög gott að vinna hjá Orkuveitunni. Það taka mér allir mjög vel og það er aldrei gert að vandmáli að ég sé í hjólastól. Starfsmenn eru hreinlega búnir að gleyma því að ég sé í hjólastól. Margir hreyfihamlaðir hafa einmitt kvartað yfir því að

umhverfið geri þeim erfitt fyrir, að umhverfið geri þá í raun fatlaða, sem er alls ekki nógu gott. En þegar hins vegar er staðið vel að hlutum, eins og t.d. í mínu tilfelli, þá er það ekki neitt vandamál að vera í hjólastól. Mér finnst gott að vinna hjá Orkuveitunni og mörg fyrirtæki mættu taka aðgengismálin þar sér til fyrirmyndar.“

-kmh.

Aðgengi fyrir alla

SJÁLFSBJÖRG

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Reykjavík

Aðalblíkk ehf
Vagnhöfða 19
Aðalvík ehf
Seiðakvísl 15
Alefli ehf byggingaverktakar
Þverholti 15
Almenna verkfræðistofan hf
Fellsmúla 26
Arctic rafting
Andrésbrunni 13
Arkitektastofa Finns og Hilmars sf
Bergstaðastræti 10
Arkís ehf
Skólavörðustíg 11
Avis - Bílaleiga
Knarrarvogi 2
Áltak ehf
Stórhöfða 33
Árni Reynisson ehf
Túngötu 5
Barnaverndarstofa
Borgartúni 21
Bátar og búnaður ehf
Barónsstíg 5
Bending ehf
Bæjarflöt 8f
Betra líf ehf
Kringlunni 8
Betri bílar hf, bílaverkstæði
Skeifunni 5c
Bifreiðabyggingar sf
Ármúla 34
Bindir ehf
Stangarhyl 5
Bílahorníð Stilling ehf
Skeifunni 11
Bílaleigan Hertz
Reykjavíkurlflugvelli
Bílastillingar Björns Steffensen
Hamarshöfða 6
Bílastjarnan
Bæjarflöt 10
Björgun ehf
Sævarhöfða 33

Blaðamannafélag Íslands
Síðumúla 23
Bókhaldsþjónustan Viðvík ehf
Skeifunni 4
Bón- og þvottastöðin ehf
Sóltúni 3
BP bifreiðasalan ehf
Stórhöfða 24
BSRB
Grettisgötu 89
Bændasamtök Íslands
Bændahöllinni Hagatorgi
Dagvist barna
Hafnarhúsinu Tryggvagötu 17
Dún- og fiður ehf
Laugavegi 87
Dún- og fiðrhreinsunin
Vatnsstíg 3
E.T. ehf
Klettagörðum 11
Efling stéttarfélag
Sætúni 1
Endurskoðendajónustan ehf
Skiopholti 50d
Endurskoðunarskrifstofa
Laugavegi 178
Endurvinnslan hf
Knarrarvogi 4
Engey ehf
Bildshöfða 16
Fagtún ehf
Bratarholti 8
Fasteignafélagið Domus ehf
Hverfisgötu 45
Fasteignamarkaðurinn ehf
Óðinsgötu 4
Fasteignasalan Garður ehf
Skiopholti 5
Faxavélar hf
Funahöfða 6
Feró ehf
Steinaseli 6
Félagsbústaðir hf
Hallveigarstíg 1
Fiskbúðin Hafrún ehf
Skiopholti 70

Fiskbúðin Hafrún ehf
Skiopholti 70
Fjarhitun hf
Suðurlandsbraut 4
Fjárfestingafélagið Gaumur ehf
Suðurlandsbraut 48
Fjármálaeftirlitið
Suðurlandsbraut 32
Fjölbrautaskólinn við Ármúla
Ármúla 14
Fold-fasteignasala ehf
Laugavegi 170
Framsóknarflokkurinn
Hverfisgötu 33
Framvegis-miðstöð um símenntun
Síðumúla 6
Fróken Júlía ehf
Mjódd
Fullorðinsfræðsla fatlaðra
Borgartúni 22
Fulltingi ehf
Suðurlandsbraut 18
G Hannesson Company ehf
Borgartúni 23
G.S. varahlutir
Bildshöfða 14
Gallabuxnabúðin Kringlunni
Kringlunni 4-12
Gallery Sautján
Gámaþjónustan hf
Suðarvogi 2
Geislataekni ehf Laser-þjónustan
Krókhálsi 5b
Gistiheimilið Baldursbrá
Laufásvegi 41
Gistiheimilið Jörð
Skólavörðustíg 13a
Glófaxi hf
Ármúli 42
Gluggahreinsun Loga
Funafold 4
Grænn kostur
Skólavörðustíg 8
Guðmundur Jónasson hf
Borgartúni 34
Gústaf Þór Tryggvason

Tjarnargötu 10d
Gæðafæði ehf
Bildshöfða 14
Hafgæði sf
Fiskislóð 28
Hagaskóli
Fornhaga 1
Hampiðjan hf
Bildshöfða 9
Hans Petersen hf
Skeljanesi 1
Harðviðarval ehf
Krókhálsi 4
Háskólaflöjörir ehf
Falkagötu 2
Hersir-ráðgjöf og þjónusta ehf
Suðurlandsbraut 12
Heyrnartækni ehf
Álfheimum 74
Hraði hf, fatahreinsun
Ægissíðu 115
Hrafnista, dvalarheimili aldraðra
Hafnarfirði og Reykjavík
Hreinsitækni ehf
Stórhöfða 35
Hreyfimyndasmíðjan ehf
Garðsenda 21
Hringsjá, starfsþjálfun fatlaðra
Hátúni 10b
Húsafríðunarnefnd ríkisins
Suðurgötu 39
Húsaklæðning ehf
Ingólfsstræti 3
Húseignajónustan
Laufásvegi 2a
Hvítlist hf
Krókhálsi 3
Höfðakaffi ehf
Vagnhöfða 11
Höfði fasteignamiðlun ehf,
Suðurlandsbraut 20
og Bæjarhrauni 22
Höfuðverk ehf
Helgugrund 1
Hönnun hf
Grensásvegi 1

„Skákin er eiginlega eins og lífið sjálft.“

- segir Atli Freyr Kristjánsson, 15 ára gamall BUSL-ari, sem er að gera það gott í skákheiminum.

Atli Freyr Kristjánsson, 15 ára gamall BUSL-ari, er heldur betur að gera það gott í skákheiminum. Hann tók m.a. þátt í heimsmeistaramóti hreyfihamlaðra, sem haldið var í Tékklandi í júlí s.l., og lenti í 17. sæti af 24 keppendum. Einnig tók hann þátt í Norðurlandamóti í Svíþjóð, sem haldið var í febrúar s.l., þar sem hann lenti í 1.-2. sæti í sínum aldursflokki, sem er mjög góður árangur.

Atli Freyr er fæddur í Reykjavík árið 1989. Hann byrjaði ungur að tefla, aðeins sex ára gamall. „Mamma og pabbi kenndu mér. Þau kunna frekar lítið í skák og eru ekkert sérlega góðir skákmenn. Ég fór síðan í Ís-aksskóla og þar var lögð mikil áhersla á skák. Teflt var í hádeginu á hverjum degi og þaðan koma margir efnilegir skákmenn.“ Atli Freyr hefur teflt með skákfélaginu Helli í Mjódd, en þeir reka mjög öflugt unglingsstarf.

Atli Freyr fæddist með heilalömun, CP. Hann er með spelku á öðrum fæti og innlegg. Hann fer tvisvar í viku í sjúkrahjálfun, sem hann segir gera sér gott.

Þessi ungi og efnilegi skákmaður, sem er í 10. bekk í Hjallaskóla í Kópavogi, segist ekki vera farinn að spá í framhaldsnám, enda nægur tími til stefnu. Hvað svo sem hann ákveði að gera þá verði skákin alla vega áfram ofarlega á listanum hjá honum. „Ég held ég hætti aldrei að tefla. Skákin er orðin svo stór partur af lífi mínu.“ Aðspurður hvað sé svona sérstakt við skákina, segir hann það vera allt. „Skákin er flókin, maður þarf að pæla mikið í henni, vera útsjónarsamur og finna lausnir.

Hún er eiginlega eins og lífið sjálft.“

Að sögn Atla Freys eru vinir hans ekki mikið fyrir að tefla. Hann lætur það hins vegar ekki á sig fá heldur teflir við fólk hvaðanæva úr heiminum inní herberginu sínu í Kópavoginum. „Ég var svo heppinn að finna góða skáknetsíðu þar sem áhugamenn um skák tefla sín á milli. Um daginn var ég t.d. að tefla við náunga frá S-Afríku. Á síðunni er fjöldinn allur af fólki, á öllum aldri og í mismunandi styrkleikaflokkum. Hægt er að velja við hvern maður vill tefla og það getur verið mjög skemmtilegt. Þetta er góð leið til að halda sér í formi.“

Atli Freyr hefur unnið til fjölmargra verðlauna með frammistöðu sinni í skák. Myndir/kmh.

Atli Freyr segist að lokum vilja hvetja alla til að læra að tefla. „Skákin er skemmtileg og lærdómsrík og svo kynnist maður líka fullt af skemmtilegu fólki.“

-kmh.

Hér eru nokkrar slóðir á skák-síður fyrir þá sem hafa áhuga:

<http://www.CHESSCLUB.COM>

<http://www.Hellir.COM>

<http://www.skak.is>

-viðtal við Ásgeir
Eiríksson, framkvæmda-
stjóra Strætó bs. um
strætó og aðgengi
fyrir fatlaða.

Allir í strætó!

- líka fólk í hjólastól?

Allir í strætó var eitt sinn slagorð Strætó bs. og enn er það notað. En er strætó í raun fyrir alla? Eins og staðan er í dag geta t.d. þeir sem eru í hjólastól ekki nýtt sér strætó eins og aðrir þjóðfélagsþegnar. Strætisvagnaflo-
tinn samanstendur nefnilega af mismunandi gerðum vagna og sumir eru það gamlir að þeir geta ekki tekið við fólki í hjólastól. Að sögn Ásgeirs Eiríkssonar, framkvæmdastjóra Strætó bs., er hins vegar verið að endurnýja strætóflotann og reiknar hann því með að strætó verði raunhæfur kostur fyrir fólk í hjólastól eftir um þrjú ár.

búinn fyrir það. Nú á sér hins vegar stað endurnýjun á strætóflotanum og nú þegar er kominn talsverður fjöldi af lággólfsbílum, sem er grundvallarforsenda þess að aðgengi sé fyrir alla. Lággólfsbíll felur í sér að ekkert þrep er upp í bílinn og gólfhæðin í svipaðri hæð og gangstéttarbrúin. Þegar bíllinn stöðvast og dyrnar opnast þá sígur bíllinn aðeins niður og þá er í raun og veru alveg beint innstí. Fyrir þá sem eru í hjólastól þarf hins vegar rampa til þess að brúa bilið, vegna þess að það er ekki hægt að ætlast til þess af bílstjóranum að hann leggi svo nálægt gangstéttarbrúninni að hjólastólinn falli ekki niður um opið á milli. Þess vegna eru nýjustu bílarnir okkar þannig útbúnir að þeir eru með útfellanlegum rampi. Það er í raun og veru bara eitt handtak sem þarf að viðhafa og þá er komið fullkomið aðgengi inn í bílinn fyrir hjólastóla.“

„Við hjá Strætó bs. höfum áhuga á að gera almenningssamgöngur að raunhæfum valkosti og þá hlýtur að koma til álita hvernig okkur gengur að sinna öllum hópum í þjóðfélaginu, jafnt þeim sem eiga auðvelt með að koma sér áleiðis og þeim sem eiga erfiðara með það. Við gerum okkur þó grein fyrir því að sumir geta alls ekki nýtt sér almennings-

samgöngur, jafnvel þótt við hefðum aðgengismál eins góð og frekast er kostur. Ýmsar leiðir eru færar til að auðvelda aðgengi að strætisvögnum og því ljóst að fyrir ákveðinn hóp fatlaðra er hægt að gera strætó að raunhæfum valkosti, sem hann hefur ekki verið fram að þessu. Ástæðan fyrir því er fyrst og fremst sú að bílaflo-
ti Strætó bs. er hreinlega ekki út-

Rampur og hjólastólafestingar

Að sögn Ásgeirs fékk Strætó bs. afhenta fjóra nýja vagna í apríl s.l. í viðskiptum sem fóru fram árið 2001. „Þá voru keyptir 17 lággólfsbílar og við vorum að fá afhenta síðustu fjóra vagnana af þeim viðskiptum. Þeir eru með útfellanlegum rampi og tveimur hjólastólafestingum. Eins og staðan er núna erum við því með 12 lággólfsbíla og 17 háflággólfsbíla. Munurinn á lággólfsbíl og háflággólfsbíl er sá að gólfið í þeim fyrrnefnda er allt lágt, en einungis fremri hluti vagnsins í þeim síðarnefnda.“

Aðspurður hvers vegna ekki séu fleiri en þessir fjórir vagnar með rampi og hjólastólafestingum, segir Ásgeir ekki kunna skýringu á því. „Sá samningur var gerður fyrir tíð Strætó bs. Framleiðendur vagnanna höfðu hins vegar samband við mig þegar að því kom að afhenda vagnana og spurðu hvort við vildum hafa þennan búnað í þeim, í ljósi þess að þetta er síðasta árið sem er undanþága frá Evrópusambandsstöðlum um að hafa ekki svona búnað í bílum. Frá og með næsta ári verður semsagt skylda að hafa búnaðinn í bílum, þannig að hann verður framvegis í öllum nýjum bílum sem við kaupum.“

Ásgeir segir mögulegt að setja viðkomandi búnað í þá vagna sem fyrir eru. Það segi þó ekki nema hálfá söguna vegna þess að ennþá séu margir gamlir vagnar með þrepum í notkun. „Við hefðum gjarnan viljað losa okkur við þá, en málið er nú ekki svo einfalt. Við erum nýbúnir að gera samning um kaup á 30 nýjum bílum, til þess að leysa af hólmi gömlu vagnana. Samningurinn kemur til framkvæmda á næstu þremur árum og þá detta 30 gamlir vagnar út á móti. Í öllum vögnunum verður rampur og hjólastólafestingar.“

Að sögn Ásgeirs er Strætó bs. ekki eitt um að reka almenningsvagna. „Strætó bs. er með þrjá verktaka sem eiga vagna og keyra á ákveðnum leiðum. Það er semsagt ekkert sjálfgefið að strætóinn á götunum sé í eigu Strætó bs. Alls eru um 110

Ásgeir Eiríksson, framkvæmdastjóri Strætó bs. Mynd/kmh.

„Við höfum haft vinnureglu sem gengur út á það að til þess að þjóna fólki í hjólastól þarf það að vera með aðstoðarmann með sér.“

strætisvagna í öllum flotanum og þar af eigum við 75 sjálfir, afgangurinn er í eigu verktaka. Í núverandi samningum Strætó bs. við verktakana, sem eru nokkuð gamlir samningar, eru ekki ákvæði um aðgengi fyrir fatlaða, en það er nokkuð sem verður skoðað þegar kemur að því að endurnýja samningana eða að bjóða þá út eftir atvikum.“

Aðgengismál verða tekin fyrir

Ásgeir segir Strætó bs. vera ungt fyrirtæki, þrátt fyrir að þjónustan sem það veiti hafi lengi verið við lýði. „Strætó bs. var stofnað árið 2001 og þá var ráðist í heildarendurskoðun á öllum almenningssamgöngum, að samræma þær á öllu höfuðborgarsvæðinu, endurskoða leiðarkerfið, taka upp rafrænt greiðslukerfi o.fl. Þetta eru stór og umfangsmikil verkefni og það verður að viðurkennast að það hefur ekki verið ráðrúm til að móta stefnu um aðra þætti starfseminnar eins og t.d. aðgengismál. Hins vegar höfum við hjá Strætó bs. mikinn áhuga á þeim og þau verða tekin fyrir um leið og

búið er að koma þessum stóru verkefnum á koppinn. Það er margt sem verður að huga að í þessu sambandi. Hver á t.d. að fella út rampinn í vögnunum? Er það vagnstjórinn, og ef svo er, þá þarf hann að fara úr sætinu sínu þegar farþegi í hjólastól kemur, setja út rampinn, aðstoða og ganga frá aftur. Þetta tekur sinn tíma. Og hvernig ætlum við að leysa þetta á miklum álagstímum, e.t.v. með 70 farþega í vagninum, og því erfitt að komast aftur í vagninn o.fl.? Ég er ekki að segja að þetta sé ómögulegt. Við þurfum hins vegar að huga vel að þessum þáttum. En við munum að sjálfsögðu leita okkur upplýsinga og ráðgjafar um þessi mál hjá félögum okkar í öðrum löndum.“

Verða að hafa aðstoðarmann

En hvernig er brugðist við því þegar fólk í hjólastól ætlar að nýta sér strætó og enginn rampur er í vagninum? „Við höfum haft vinnureglu sem gengur út á það að til þess að þjóna fólki í hjólastól þarf það að vera með aðstoðarmann með sér. Bæði til þess að veita þá aðstoð sem oft er nauðsynleg til að koma stólnum inn í bílinn, vegna þess að í mörgum tilfellum getur hjólastólanotandinn það ekki sjálfur. Þetta er einnig gert út frá öryggissjónarmiði vegna þess að ef engar hjólastólafestingar eru í vagninum þá verður að vera fylgdarmaður með viðkomandi til að tryggja öryggi og halda við hjólastólinn. Reyndar er ekki mikið um það að fólk í hjólastól komi í strætó. Maður getur út af fyrir sig skilið það ef það þarf alltaf að hafa aðstoðarmann með sér.“ Aðspurður hvort þeir sem séu ekki með aðstoðarmann með sér sé þá meinaður aðgangur í vagninn, segir Ásgeir svo ekki vera. „Ég vona alla vega að svo sé ekki. Auðvitað reynum við að veita þá þjónustu sem við frekast getum og að verða við þjónustubeiðnum. Hins vegar má ekki gleyma því að vagnstjórinn er ábyrgur fyrir þeim sem eru í vagninum hjá honum og menn eru auðvitað dálítið uggandi ef þeir taka inn farþega í hjólastól og það er enginn

öryggisbúnaður um borð og svo gerist eitthvað.“

Ekki tími fyrir fatlaða?

Leiðarkerfi Strætó bs. hefur verið töluvert til umræðu og skiptar skoðanir eru um ágæti þess. Sumir vagnstjórar hafa kvartað yfir því að þeir eigi erfitt með að halda áætlun. Er staðan e.t.v. sú að þeir hafi hreinlega ekki tíma til að taka inn fólk í hjólastól? „Á ákveðnum tímum dags eigum við í erfiðleikum með að halda áætlun, ekki vegna þess að tímataflan sé knöpp, heldur vegna þess hversu umferðaralagið er mikið. Á miklum álagstímum reynum við svo að fjölga ferðum. Viðskiptavinir okkar gera auðvitað kröfu um að áætlun sé haldið og að ferðahraða sé haldið uppi. En hvað strætó og fólk í hjólastól varðar þá vil ég ekki fá þannig stöðu upp hjá mér að menn segi bara nei, við gerum þetta ekki. Minn stíll er miklu frekar sá að segja hvernig getum við í sameiningu leyst þetta viðfangsefni. Það er það sem ég meina með því að fara í stefnumótun og móta vinnureglur hvað aðgengi fyrir fatlaða varðar.“

Raunhæft eftir þrjú ár?

Ásgeir segist vera mjög jákvæður og spenntur fyrir því að Strætó bs. þjónusti hreyfihamlaða. „Strætó bs. starfrækir einnig Ferðapjónustu fatlaðra, sem margir nýta sér. En það er auðvitað hagsmunamál, bæði fyrir okkur sem rekum þjónustuna og þá sem nýta sér hana, ef fleiri geta nýtt sér almenningsamgöngur. Ferðapjónusta fatlaðra er mun dýrari þjónusta og þess vegna er það hagur fyrir notendur og ekki síst almenna skattborgara ef fleiri viðskiptavinir ferðapjónustunnar geta nýtt sér almenningsamgöngur. Það eru ákveðin mannréttindi að geta nýtt sér almenningsamgöngur og auðvitað hlýtur það að vera hlutverk okkar hjá Strætó bs. að gera það sem við getum til þess að svo megi verða. Mér finnst alla vega áhugavert að skoða það sem valkost. Hins vegar má ekki gleyma því að það verður alltaf ákveðinn hópur sem þarf á Ferðapjónustu fatlaðra að

Útfellanlegur rampur, eins og sést á þessari mynd, og hjólastólafestingar verða framvegis í öllum nýjum vögnum sem Strætó bs. kaupir. Mynd/Strætó bs.

„Það eru ákveðin mannréttindi að geta nýtt sér almenningsamgöngur og auðvitað hlýtur það að vera hlutverk okkar hjá Strætó bs. að gera það sem við getum til þess að svo megi verða.“

halda, hvort sem okkur líkar það betur eða verr.“

Eins og fram kom í upphafi er strætó ekki raunhæfur kostur fyrir þá sem eru í hjólastól, eins og staðan er í dag. Þrátt fyrir að aðgengilegir vagnar séu í umferð er aldrei að vita hvenær og hvar þeir eru í notkun. Fólk í hjólastól verður því að hringja og afla sér upplýsinga um það áður en haldið er af stað. En hvað telur Ásgeir vera langt í það að strætó verði raunhæfur kostur fyrir þennan hóp fólks? „Af þessum 75 bílum sem Strætó bs. á í dag, þá eru 46 bílar ennþá með háu gólfi. Við fáum 30 nýja vagna afhenta á næstu þremur árum, þannig að samkvæmt því verða ennþá 16 bílar með háu gólfi. Að þremur árum liðnu verður þetta því orðið býsna raunhæft vegna þess að þá munum við væntanlega eingöngu nota gömlu hággólfsbílana sem varabíla.“

Gott aðgengi nýtist öllum

Aðspurður hvort Íslendingar séu aftarlega á merinni hvað aðgengi fyrir fatlaða í strætó viðkemur, segir Ásgeir því miður svo vera. „Ástæðan fyrir því er einfaldlega sú að við erum með eldri bíla og höfum ekki getað endurnýjað þá jafnhvatt. Þar kemur til skortur á fjármagni. Meðalaldur bílaflota okkar er í dag um tólf ár. Elstu bílarnir eru frá 1985. Í svona rekstri er hins vegar algengt að meðalaldur bíla sé um sex ár. Fyrstu lággólfsbílarnir komu hingað til lands árið 1999. Fram að þeim tíma voru þeir ekki framleiddir. Nú orðið er hins vegar ekkert annað framleitt en lággólfsbílar. Þess má geta að í Bandaríkjunum er allt annar staðall um aðgengi í almenningsamgöngum. Þar er hreinlega skylda að hafa aðgengi fyrir fatlaða. Slíkt er hins vegar ekki upp á teningnum hér á landi, alla vega ekki enn sem komið er.“

Ásgeir segist að lokum vilja minna á það að gott aðgengi nýtist ekki eingöngu fötludum heldur fjölmörgum öðrum líka. „Lággólfsbílarnir nýtast nú þegar t.d. barnafólki og eldra fólki. Kröfur um gott aðgengi fyrir alla hafa aukist í þjóðfélaginu og við hjá Strætó bs. munum að sjálfsögðu gera okkar besta til að verða við þeim kröfum.“

-kmh.

Ferðapjónusta fatlaðra í Reykjavík:

Óánægja með áberandi merkingar

Hér má sjá einn af nýju bílunum hjá Ferðapjónustu fatlaðra í Reykjavík. Áberandi merkingar eru á báðum hliðum. Þar er hjólastólamerkið og svo stendur stórum stöfum Ferðapjónusta fatlaðra Reykjavík. Mynd/kmh.

Fyrir skömmu voru tveir nýir bílar teknir í notkun hjá Ferðapjónustu fatlaðra í Reykjavík. Bílarnir, sem eru dökkbláir á lit, eru með áberandi merkingar á báðum hliðum. Þar er hjólastólamerkið og svo stendur stórum stöfum Ferðapjónusta fatlaðra Reykjavík. Töluverðrar óánægju gætir meðal fatlaðra sem nýta sér vagnana. Þeir spyrja hvort nauðsynlegt sé að merkingarnar séu svona áberandi og hvaða tilgangi það þjóni að sérmerkja fatlaða með þessum hætti. Blaðamaður Klifurs spurði framkvæmdastjóra Strætó bs., Ásgeir Eiríksson, um þetta mál.

„Ákvörðunin um útlit bílanna var tekin hjá Ferðapjónustudeild fatlaðra hjá Strætó bs. Ástæðan fyrir því að við kusum að merkja þá svona er að ferðapjónusta fatlaðra er með sérþarfir í umferðinni. Bílstjórarnir þurfa oft og tíðum að stoppa á erfiðum stöðum til að koma farþegum úr og í bílana og þess vegna er mjög mikilvægt að þeir séu vel merktir. Síðan hafa starfsmenn okkar auðvitað þann metnað að veita góða þjónustu og

standa sig vel í sínum verkum. Þeir vilja gjarnan að það sé alveg skýrt frá hvaða sveitarfélagi bílarnir eru.“
-En er ekki skiljanlegt að þeir sem nýta sér þessa þjónustu kæri sig kannski ekkert um að vera sérmerktir með þessum hætti? „Það er alveg fullgilt sjónarmið. En eins og ég sagði þá finnst okkur mikilvægt að bílarnir séu auðkenndir til þess að þeir geti notið sannmælis í umferðinni og fái ekki á sig sektir. Hins vegar má alltaf deila um það hvort

**Ekkert samráð
var haft við
samtök
fatlaðra um
merkingarnar!**

auðkenna eigi þá svona mikið eða lítið.“

-Var ekkert samráð haft við samtök fatlaðra hvað merkingar á bílunum varðar? „Nei, það held ég ekki.“

- Má því segja að meira tillit hafi verið tekið til bílstjóranna en farþeganna hvað merkingarnar varðar? „Nei, það vil ég nú ekki meina. Aðaltilgangurinn með merkingunum er að tryggja þessum bílum nægilega góð skilyrði í umferðinni svo þeir komist leiðar sinnar. Það er stóra málið. Ég tel að það sé ekki síst til hagsbóta fyrir þá sem nota þjónustuna, ekkert síður en fyrir bílstjóranna. Ef bílstjórarnir komast ekki með góðu móti á viðkomandi staði þá hlýtur það að varða hagsmuni þeirra sem eru að ferðast. Ég veit ekki betur en að notendur séu ánægðir með nýju ferðapjónustubílanum, alla vega hefur enginn haft samband og kvartað yfir merkingunum.“

-kmh.

Eirberg

Þjóðminjasafnið:

Aðgengi fyrir fatlaða ábótavant

Þjóðminjasafnið var opnað með pomp og prakt á dögnum, eftir gagngerar endurbætur, sem tekið hafa sex ár. Fulltrúar frá Sjálfsbjörg heimsóttu safnið skömmu eftir opnunina til að kanna aðgengi fyrir fatlaða. Og hvernig hefur svo til tekist?

„Aðgengismálin í safninu eru í mun verra horfi en ég hafði búist við,“ segir Guðmundur Magnússon, formaður Starfsnefndar Sjálfsbjargar Isf. um ferlimál. „Það sem ég er mest hissa á eru allar slysa-gildirnar í húsinu. Ég varð t.d. mjög undrandi að sjá bogadregnu tröppurnar þegar komið er inn í húsið. Þær eru snarbrattar og ekki fyrir hvern sem er að labba þar upp og niður. Það er í raun óskiljanlegt að þær hafi verið samþykktar. Engar merktar brúnir eru á tröppunum, þannig að þær lenda alveg saman í eina brekku, hvort sem horft er á þær ofan frá eða neðan. Þegar komið er úr lyftunni á 2. hæð er stutt í þessar snarbröttu tröppur. Ekkert handrið eða fyrirstaða er við tröppuopið, þannig að það getur verið stórhættulegt að bakka stórum rafdrifnum hjólastól út úr lyftunni. Einnig er þetta hættulegt fyrir sjóndapra sem ekki greina neina brún á stiganum. Þarna er verið að búa til slysa-gildru, algerlega að óþörfu.“

Guðmundur, sem er í hjólastól, segist strax hafa lent í erfiðleikum við inngang hússins vegna þröskulds sem þar er. „Samkvæmt byggingareglugerðum má þröskuldur ekki vera hærri en 1,5 cm, en við-

Móttökuborðið í Þjóðminjasafninu er heldur hátt og tekur ekki mið af þörfum fólks í hjólastól eða þeirra sem eru smávaxnir. Myndir/kmh.

„Það sem ég er mest hissa á eru allar slysa-gildirnar í húsinu.“

komandi þröskuldur var 7 cm. Slíkt getur hæglega útilokað manneskju í hjólastól sem ekki hefur mikinn kraft í höndum. Aðalinnangangurinn er með rafdrifnum hurðaropnum. Hurðirnar eru hins vegar allt of hraðar og stöðvast ekki nema við töluvert átak. Þær geta auðveldlega fellt hægfaða mann, sem gengur við staf eða hækjur. Lyftan í suðurenda hússins er full grunn. Ég efast um að hægt sé að fara þar inn í stórum rafdrifnum hjólastól, hvað þá að koma þar fyrir sjúkraböru. Lyftan í norðurenda hússins er aftur á móti mun stærri.“

Að sögn Guðmundar er ekki vel staðið að uppsetningu palla og skábrauta á 2. hæð hússins. „Pallar utan um kuml og grafir eða upp í bása með sérstökum gripum mynda alls konar slysa-gildir. Pallarnir eru

Samkvæmt byggingareglugerðum má þröskuldur ekki vera hærri en 1,5 cm. Þröskuldurinn við inngang safnsins er hins vegar 7 cm!

svartir og útistandandi án handriða eða merkinga á brúnum og bjóða því hættunni heim. Skábrautirnar eru auk þess allar of brattar, ef ekkert handrið er til að draga sig upp, eða styðjast við. Sýningin á 2. hæð var mjög dimm, sem að sögn talsmanns safnsins, stafar af ljósfælni sýningu-

„...í raun hneykslanlegt að ekki skuli hafa verið staðið betur að aðgengismálum eftir allan kostnaðinn og tímamann sem endurbæturnar hafa tekið.“

„Það er í raun óskiljanlegt að þær hafi verið samþykktar,“ segir Guðmundur um stóru bogadregnu tröppurnar.

Lá á að klippa á borðann

argripa. Slysahættan er því mun meiri en ella, ekki bara fyrir fatlaða, heldur alla gesti safnsins.

Guðmundur segir merkingum í safninu mjög ábótavant, allt frá merkingu hússins úti við götu, sérmerktum bílastæðum fyrir fatlaða, gleri í hurðum, inni í anddyri, í lyftu og við sýningargripi. Síðan sé eitt og annað sem betur megi fara. Hann segist þó verða að hrósa klappstólunum, sem séu snilldarlega hannaðir.

Guðmundur segir það í raun hneykslanlegt að ekki skuli hafa verið staðið betur að aðgengismálum

eftir allan kostnaðinn og tímamann sem endurbæturnar hafa tekið. „Þeir sem komu að framkvæmdunum hafa haft tækifæri til að ráðfæra sig við fagfólk um aðgengismál allan þennan tíma, en svo er útkoman ekki betri en raun ber vitni. Því miður liggur stundum svo á að klippa á borðann að alls konar „smátriði“ eru skilin eftir, atriði sem eru í raun afar mikilvæg. Unnið er dag og nótt við að ljúka verkinu, svo þegar búið er að klippa á borðann og starfsemin komin á fulla ferð er enginn tími til að sinna því sem látið var sitja á hakanum.

Það var semsagt heilmikið ógert þegar við vorum þarna á ferðinni. Aðalspurningin er síðan auðvitað hvort þessir hlutir verða gerðir. Við hjá Sjálfsbjörg munum að sjálf-sögðu vera vakandi yfir því.“

-kmh.

„Mikið verið lagt upp úr góðu aðgengi fyrir fatlaða“

-segir Margrét Hallgrímsdóttir, þjóðminjavörður.

Það hefur verið mikill metnaður hjá Þjóðminjasafninu, arkitektum hússins og framkvæmdaraðilum að leggja áherslu á aðgengi fyrir alla. Aðalinnangangur safnsins, þar sem áður voru háar tröppur, var m.a. færður á suðurhlíð hússins til að tryggja það.

Við höfum haft samráð við Öryrkjabandalagið, Sjónstöðina, sænska ráðgjafa í aðgengismálum og fleiri aðila með það í huga að hafa gott aðgengi fyrir fatlaða eins og alla aðra gesti. Einnig höfum við haft samráð við Herdísi Storgaard frá Lýðheilsustöð hvað varðar öryggi og aðgengi barna sem og ráðgjafa úr hópi kennara af öllum skólastigum. Hins vegar er ýmislegt sem við viljum gjarnan bæta enn frekar og nú er unnið að með markvissum hætti.

Hvað sýninguna sjálfa varðar þá var lögð mikil áhersla á gott aðgengi, s.s. nægilegt rými á milli

sýningarskápa og hæð sýningar-skápa, sæti, hljóðvist og fjölmörg önnur atriði.

Blindraletur er áformað að nota á sýningunni í sambland við sérstaka leiðsögn fyrir blinda og sjónskerta. Á safninu verður boðið upp á leiðsögn fyrir heyrnarskerta sem og aðra hópa og þá í samstarfi við Öryrkjabandalagið.“

Enn verið að laga og bæta

Að sögn Margrétar á enn eftir að laga og bæta ýmislegt enda metnaður að aðgengi verði sem best. „Safnið tók við húsinu 1. september s.l. og eins og með margar aðrar framkvæmdir eru enn nokkrir lausir endar sem verið er að keppast við að lagfæra. Sumt var ekki komið fyrstu vikuna eftir opnun, eins og t.d. merkingar, sem er verið að vinna að núna og ljúka við uppsetningu á. Aðgengi að lyftunni í suðurhluta hússins voru bara mistök sem verið er að leiðrétta og eru allir aðila sam-mála um mikilvægi þess. Þar verð-

ur sett upp handrið. Mishæðin við aðalinnganginn voru mistök í framkvæmd, sem verða leiðrétt, og verið er að lagfæra stillingar á sjálfvirkum hurðum.“

Ég lít svo á að öll þau atriði sem Guðmundur Magnússon, formaður Starfsnefndar Sjálfsbjargar Isf. um ferlimál, gerir athugasemdir við séu ýmist komin eða eru í lagfæringarferli. Hvað varðar bogadregnu tröppurnar við inngang hússins þá hefur verið óskað eftir ráðgjöf frá Öryrkjabandalaginu um hvernig eigi að merkja þær og hvaða efni sé best að nota, þannig að þær verði sem öruggastar. Þá verður bætt við handriðum eins og þörf er á. Að öðru leyti verður að vísa á lyftuna ef tröppurnar eru óaðgengilegar fyrir ákveðna hópa. Það hefur afar margt áunnist og er mikill metnaður hjá safninu að tryggja gott aðgengi fyrir alla í Þjóðminjasafninu.“

-kmh.

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Reykjavík	Laugarneskirkja	Tunguhálsi 3	Skilvís ehf
IMG þekkingarskópun hf	Kirkjuteigi	Ottó B. Arnar ehf	Hátúni 6a
Laugavegi 170	Legalis lögmannsstofan	Ármúla 29	Skóverslunin Bossanova
Innheimtustofnun sveitarfélaga	Lágmúla 7	Ósal ehf	Bankastræti 4
Lágmúla 9	Leiguval sf	Tangarhöfða 4	Skóverslunin Iljaskinn ehf
Internet á Íslandi Isnic	Kleppsmýrarvegi 8	Pilutjöld ehf	Háaleitisbraut 58-60
Dunhaga 5	Lilla ehf	Faxafeni 12	Slökkvilið
Intrum á Íslandi ehf	Hvamsgerði 4	Plúsmarkaðurinn	höfuðborgarsvæðisins bs
Laugavegi 97	Listasafn Hótel Holt ehf	Hátúni 18b	Skógarhlíð 14
ISS Ísland ehf	Bergstaðastræti 37	Pottþétt ehf	Smárarími ehf
Ármúla 40	Lífeyrissjóður sjómanna	Hjallalandi 30	Stórhöfða 27
Íslandsbanki hf	Þverholti 14	Prentmót ehf	Smárinn ehf
Stórhöfða 17	Lyfjadreifing ehf	Vitastíg 3	Bildshöfða 14
Íslandsbanki hf	Krókhálsi 14	Radíómiðun hf	Snyrtisetrið ehf
Háaleitisbraut 58	Lögfræðistofa Reykjavíkur ehf	Grandagarði 9	Domus Medica Egilsgötu 3
Ísleifur Jónsson ehf	Vegmúla 2	Rafey ehf	Sparisjóðurinn
Bólholti 4	Lögmannsstofa Jóns	Hamrahlíð 33a	Rauðarárstíg 27
Íslensk endurskoðun	Höskuldssonar hdl.	Rafna ehf	Sprinkler pípulagnir ehf
Grensásvegi 16	Skólavörðustíg 12	Suðurlandsbraut 16	Bildshöfða 18
Íslensk getsþá sf	Lögmenn Fortis ehf	Rafmagnsveitur ríkisins	SR múr ehf
Engjavegi 6	Laugavegi 7	Rauðarárstíg 10	Hverafold 25
Íslenska auglýsingastofan	Lögmenn Klapparstíg	Rafstilling ehf	Stýring ehf
Laufásvegi 49-51	Klapparstíg 29	Dugguvogi 23	Háteigsvegi 7
Íslenska umboðssalan hf	Lögmenn Laugardal ehf	Rafeikning hf	Suzuki bílar hf
Krókhálsi 5f	Suðurlandsbraut 4a	Suðurlandsbraut 4	Skeifunni 17
Ísloft blikk- og stálsmiðja ehf	Lögmenn Skólavörðustíg 6b sf	Raftækniþjónusta Trausta ehf	Sveinsbakari
Bildshöfða 12	Skólavörðustíg 6b	Siðumúla 9	Arnarbakka 4-6
Ísól ehf	Lögreglustjórnin í Reykjavík	Rafvirkjaþjónustan ehf	Sviðsmyndir ehf
Ármúla 17	Hverfisgötu 115	Torfufelli 11	Skútuvogi 4
Íspólar ehf	Löndun ehf	Rannsóknarþjónustan Sýni ehf	Sökkull ehf
Grandagarði 14	Kjalarvogi 21	Lynghálsi 3	Funahöfða 9
Íþróttafélagið Fylkir	Magnús og Steingrímur ehf	Reiknistofa bankanna	Talnakönnun hf
Fylkisvegi 6	Bildshöfða 12	Kalkofnsvegi 1	Borgartúni 23
Jónshús ehf, byggingaverktakar	Matfugl ehf	Rekstrarverktak ehf	Tandur hf
Álftamýri 65	Völuteigi 2	Stórholti 1	Hesthálsi 12
Kapólska kirkjan á Íslandi	Menntamálaráðuneytið	Reykjaprent ehf	Tankahreinsun ehf
Hávallagötu 14-16	Sölvhólgötu 4	Siðumúla 14, 2. hæð	Skeljagranda 7
Kemis ehf	Miðaprentun ehf	Reykjavíkurhöfn	Tannlæknastofa Björns
Breiðhöfða 15	Vagnhöfða 7	Hafnarhúsinu Tryggvagötu 17	Þorvaldssonar
Kjaran ehf	Mjólkursamsalan í Reykjavík	Rikki Chan, veitingasala	Siðumúla 25
Siðumúla 12-14	Bitruhálsi 1	Kringlunni og Smáratorgi	Tannlæknastofa Guðrúnar
Kjartan Gunnarsson	Múlabær, dagvistun aldraðra	Rimaskóli	Ólafsdóttur
Starhaga 4	Ármúla 34	Rósaríma 11	Snorrabraut 29
Klébergsskóli	Múr- og málningarþjónustan	S. M. verktakar sf, húsasmíði	Tannsmiðaverkstæðið ehf
Knattspyrnusamband Íslands	Höfn ehf	Þverási 15	Siðumúla 29
Laugardal	Réttarhálsi 2	Samhjálp	TARK Teiknistofan ehf - Arkitektar
Kólus ehf	Múrarameistarafélag Reykjavíkur	Hverfisgötu 42	Brautarholti 6
Tunguhálsi 5	Skipholti 70	Securitas hf	Teiknistofa Ingimundar
KPMG endurskoðun hf	Námsflokkar Reykjavíkur	Siðumúla 23	Sveinssonar
Borgartúni 27	Fríkirkjuvegi 1	Seðlabanki Íslands	Ingólfsstræti 3
Kraftur hf	Nonnabiti	Kalkofnsvegi 1	Teiknistofan Óðinstorgi sf
Vagnhöfða 1	Hafnarstræti 11	Seljakirkja	Óðinsgötu 7
Landbúnaðarráðuneytið	Nonni, Manni og Ydda ehf	Hagaseli 40	Teiknistofan Skólavörðustíg 28 ehf
Sölvhólgötu 7	Brautarholti 10	SÍBS	Eyjarsljóð 9
Landssamtök hjartasjúklinga	Nýja teiknistofan ehf	Siðumúla 6	Teiknivangur, teiknistofa
Siðumúla 6	Siðumúla 20	Sjómannaþingsráð	Kleppsmýrarvegi 8
Langholtskjör ehf	Oddgeir Gylfason, tannlæknir	Laugarási Hrafnistu	Tex Mex
Langholtsvegi 176	Siðumúla 28	Sjúkravörur - Remedia ehf	Langholtsvegi 89
Laugafiskur hf	Optimar Iceland	Suðurlandsbraut 52	Texti ehf
Tryggvagötu 11	Stangarhyl 6	SKF Kúlulegusalan hf	Siðumúla 23
	Orkuvirki ehf	Suðurlandsbraut 20	

Persónan

Nafn?

Valerie Harris.

Atvinna?

Yfiriðjuþjálfari Sjálfbjargarheimilisins, Lektor við Háskólann á Akureyri.

Hversu lengi unnið hjá Sjálfsbjörg?

Ég hef unnið hjá Sjálfsbjargarheimilinu í 14 ár.

Hjúskaparstaða?

Gift Pétri Magnússyni sem starfar hjá Öryggismiðstöð Íslands.

Áttu börn?

Nei.

Áttu gæludýr?

Já, einn kött sem heitir Possum.

Tómstundir?

Hef gaman af að teikna og fara í gönguferðir.

Hvaða bíómynd sástu síðast?

Good bye Lenin.

Hvernig tónlist hlustar þú á?

Allt frá klassík til rapps og allt þar á milli.

Valerie ásamt kettinum sínum, Possum, sem var dálítið tregur til að láta mynda sig. Mynd/kmh.

Hvað myndir þú gera ef þú hefðir öll völd heimsins í hendi þér í einn dag?

Breyta umhverfinu til betri vegar, þannig að mengun yrði engin.

Ertu oft í góðu skapi?

Já, alltaf.

Hvert er mottó þitt í lífinu?

Lífið er stutt, eins gott að láta eitthvað gott af sér leiða!

Ungliðaskiptaverkefnið Passing Limits:

Að yfirstíga takmarkanir

Þann 20. júlí síðastliðinn tóku nokkur íslensk ungmenni, starfandi á vegum Nýungar og Sjálfsbjargar, á móti hópi af ungu fólki frá Belgíu. Ég var hluti af þessu verkefni, sem stóð í tíu daga og gekk undir nafninu Passing limits. Það sem við vildum fá út úr verkefninu var að komast að því hver takmörk okkar væru og hvernig hægt væri að yfirstíga þau, hvaða takmörk samfélagið og umhverfið skapaði. Þá ekki bara í sambandi við fötlun heldur líka bara sem ung manneskja í nútíma samfélagi.

Ég ætla ekki að fara náði út í dagskrá verkefnisins, vegna þess að hún var aðeins tól sem við notuðum til að ná meginmarkmiði okkar, til að skapa umræður og til að fræðast um hvert annað, líf, umhverfi og viðhorf. Ég held að svona verkefni séu mjög mikilvæg, bæði fyrir þátttakendurna sem manneskjur og samtökin/hópin sem manneskjurnar tilheyra. Í þessu tilfalli Nýung. Með því að fræðast um eigið umhverfi og annarra vikkar maður sjóndeildarhringinn og opnar augun fyrir hlutum sem manni datt kannski ekki í hug að hugsa um áður. Samtök, sem í er fólk sem aflar sér þeirrar þekkingar sem menn öðlast við þátttöku í svona verkefni, eru um leið öflugri. Ég held að allir hafi gott af því að taka þátt í einhverju svipuðu verkefni, vikka sjóndeildarhringinn og svo vonandi fá tækifæri til að miðla reynslu sinni og bæta sitt umhverfi. Ég veit að ég er fróðari maður þar sem ég lærði helling og opnaði augun fyrir mörgu og vonandi fræddi ég einhvern í staðinn.

Ég upplifði líka marga nýja hluti, sá margt sem ég hafði ekki séð áður. Ég t.d. fór í fyrsta skipti að sjá Gullfoss og Geysi. Ég er ekki mikið fyr-

Hópur belgískra og íslenskra ungmenna sem fundaði í Grunnskólanum í Hveragerði á liðnu sumri. Þemað var „Passing limits“ að yfirvinna takmarkanir. Mynd/Margret Isaksdóttir.

„Það að yfirstíga eigin persónulegu takmarkanir er nefnilega oft mun erfiðara heldur en að sannfæra hina og þessa um að byggja rampa út um allt.“

ir að fara á túristastaðina og sjá íslensku náttúrufegurðina með 100 manns í kringum mig, að taka myndir af öllu og öllum. En það var samt gaman að sjá þetta svona einu sinni. Maður hefur nú búið á Íslandi alla sína ævi og það er frekar lélegt að hafa ekki kíkt á „náttúrugersemi“ sem þessa. Ég verð nú samt að viðurkenna að mér finnst allt svona sem búið er að setja upp sem einhverskonar vöru (eins og alla túristastaði heims) vera svo gervilegt, eitthvað svo mikið plast. Daginn eftir náttúruskoðunarferðina miklu ræddum

við um lausnir á aðgengisvandamálum sem komu upp við skoðun á þessum stöðum, komum með hugmyndir að lausnum og ræddum þær. Við störfuðum mikið á þessa leið: ferðuðumst, skoðuðum aðstæður og ræddum þær eftir. Ég veit ekki hversu langt þessar niðurstöður okkar ná, fyrir utan að hafa þau persónubundnu áhrif sem ég nefndi fyrr, en oft og tíðum hefði ég viljað að við hefðum verið nefnd á vegum ríkisstjórnarinnar eða eitthvert afl sem hefði réttindi til að ganga beint að verki og koma hugmyndunum í framkvæmd.

Ekki voru þó aðgengismálin einu takmörkin, því öll höfum við jú einhverjar persónulegar takmarkanir sem hefta okkur, hvort sem við erum fötluð eður ei. Við tókum dag í það að tala um þessar takmarkanir og ég held að það hafi mér þótt athyglisverðasta umræðuefnið. Það að yfirstíga eigin, persónulegar tak-

markanir er nefnilega oft mun erfið-ara heldur en að sannfæra hina og þessa um að byggja rampa útum allt.

Það skemmtilegasta og áhugaverðasta við verkefnið fannst mér mann-
eskjurnar sem tóku þátt í því með mér. Fólkið sem ég hafði aðeins tíu daga til að kynna. Ég sé ekki eftir þeim kynnum. Það er aðallega þessu fólki að þakka að ég kom heim uppfullur af góðum minningum, því þegar ég horfi til baka þá á ég ekki eftir að hugsa til þess hversu stór Gullfoss var eða hversu vel við náðum að tækla aðgengisvandamálin. Ég á eftir að hugsa um alla litlu hlutina sem ég upplifði með hinum; lélegu brandarana, fíflalætin, brosin, samræðurnar og flæmsku blótsyrðin.

Ég get ekki beðið eftir að komast út til Belgíu að ári liðnu til að hitta þau öll aftur. Takk fyrir mig.

*Fannar Örn Karlsson,
félagi í Nýjung.*

Passing Limits

Passing Limits var í höndum Ný-ungar, ungliðahreyfingar Sjálfsbjargar Isf. og var styrtkt af UFE (Ungt fólk í Evrópu).

Hópurinn beindi athygli sinni að þremur megin takmörkunum sem snúa að hreyfihömluðu fólki, bæði sem ferðamönnum og ungu fólki. Þessi takmörk voru takmörk samfélagsins og umhverfisins, takmörk náttúrunnar og síðast en ekki síst okkar eigin persónulegu takmörk.

Það sem var sérstakt við þennan hóp var að engir utanaðkomandi aðstoðarmenn voru með hópnum. Þátttakendur voru bæði hreyfihamlaðir og ófatlaðir og lifði hópurinn í sátt og samlyndi, allir hjálpuðu öllum af bestu getu.

Verkefnið fór fram í Reykjavík, þar sem við gistum í Rauða sal Sjálfsbjargarhússins, og í Hveragerði. Í Hveragerði gistum við í grunnskóla bæjarins og höfðum góðan aðgang að íþróttahúsi skólans og sundlauginni í Laugarskarði.

Í framhaldi verkefnisins mun íslenski hluti hópsins skrifa bréf sem send verða þeim stöðum sem heimsóttir voru á meðan verkefnið fór fram. Þar verða talin fram bæði jákvæðir og neikvæðir punktar og jafnvel lausnir á aðgengismálum viðkomandi staða.

*Eva Þórdís Ebenezersdóttir,
hópstjóri í Passing Limits.*

Íbúðalán á enn lægri vöxtum

Lágir vextir og persónuleg þjónusta eru **sjálfsagðir hlutir** hjá SPV.

Talaðu við okkur áður en þú tekur afdrifaríkar ákvarðanir.

- Ekkert hámark á lánsfjárhæð
- Lánun allt að 80% af markaðsvirði eignar
- Heiðarleg ráðgjöf og persónuleg þjónusta

Allar nánari upplýsingar á www.spv.is

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Reykjavík

Thorarensen Lyf hf
 Lynghálsi 13
 Timor ehf
 Réttarhálsi 2
 Trésmiðjan Búlki ehf
 Tangarhöfða 3
 Trésmiðjan Jari ehf
 Funahöfða 3
 Trésmiðjan Kompaníið hf
 Bildshöfða 18
 Túnþökupjónustan ehf
 Reykási 43
 Tölvar ehf
 Síðumúla 1
 Umslag ehf
 Lág múla 5 (bakhús)
 Uppdæling ehf
 Fosshálsi 1
 Útfararstofa Kirkjugarðanna ehf
 Vesturhlíð 2
 Útfarapjónusta Rúnars
 Geirmundssonar
 Fjarðarási 25
 Úti og inni sf
 Þingholtsstræti 27
 Varahlutaverslunin Kistufell hf
 Brautarholti 16
 Vátryggingafélag Íslands hf
 Ármúla 3
 Vegmerking sf, verktaki
 Eirhöfða 14
 Veislukostur ehf
 Hverafold 29
 Verðbréfaskráning Íslands hf
 Laugavegi 182
 Verðbréfastofan hf
 Suðurlandsbraut 18
 Verkfræðistofa Guðmundar og
 Kristjáns hf
 Laugavegi 178
 Verkfræðistofan Afl ehf
 Bildshöfða 14
 Verkfræðistofan Fjölhönnun
 Stórhöfða 27
 Veronika
 Lauganesvegi 74a
 Verslunin Soldis ehf
 Laugavegi 63
 Vélaleiga A.A. ehf
 Smáraríma 37
 Vélamiðstöð ehf
 Gylfaflöt 9
 Vélaver hf
 Lág múla 7
 Vinnuálastofnun
 Hafnarhúsinu Tryggvagötu 17
 Vífílfell hf
 Stuðlahálsi 1
 Yogastöð Vesturbæjar ehf
 Seljavegi 2

Yogastöðin Heilsuþót
 Síðumúla 15
 Zetor ehf
 Klapparstíg 16
 Þ.G. verktakar ehf
 Fossaleyni 16
 Þingvallaleið ehf
 Skógarhlíð 10
 Þrif og þvottur ehf
 Reykjavíkurvegi 48
 Þýðingapjónusta Boga Arnars
 Engjaseili 43
 Ægir, seglagerð
 Eyjarslóð 7

Seltjarnarnes

Ljósmyndastúdíó Péturs
 Péturssonar
 Austurströnd 8
 Prentsmiðjan Nes ehf
 Hrólfsskálavör 14
 Rafþing, rafverktaki
 Bollagórðum 43
 Seltjarnarneskaupstaður
 Austurströnd 2
 Önn ehf, verkfræðistofa
 Eiðistorgi 15

Kópavogur

ALARK arkitektar ehf
 Dalvegi 18
 Arinsmiði Jón Eldon
 Fellasmára 7
 Ártak ehf
 Smiðjuvegi 1
 Betri stundir -
 Lionssalurinn Lundur
 Auðbrekku 25
 Bifreiðaverkstæði Friðriks
 Ólafssonar ehf
 Smiðjuvegi 22
 Bilamarkaðurinn Reykjanesbraut
 Smiðjuvegi 46e
 BJ-verktakar ehf
 Bergsmára 8
 Borgarvirki ehf
 Hjallabrekku 22
 Bókasafn Kópavogs
 Hamraborg 6a
 Brostu ehf -Tannlæknastofa
 Páls Æ Pálssonar
 Hamraborg 5
 Byggðapjónustan ehf
 Auðbrekku 22
 Dúkó ehf
 Grófarismára 8
 Félagspjónusta Kópavogs
 Fannborg 4
 Fjárfestingamiðlun Íslands ehf
 Hlíðasmára 8

G. Gunnarsson ehf
 Hlíðasmára 8
 Gott fæði ehf
 Smiðjuvegi 11
 Gunnarshólmi grasavinafélag ehf
 Gunnarshólma
 Gæðaflutningar ehf
 Hvannahólma 12
 Hvellur
 Smiðjuvegi 8
 Íslandsspil sf
 Smiðjuvegi 11a
 Janus - Tinna
 Auðbrekku 21
 Járnsmiðja Óðins ehf
 Smiðjuvegi 4b
 Kambur ehf
 Geirlandi v/Suðurlandsveg
 KB Ráðgjöf
 Hlíðasmára 17
 Klípt og skorið hársnyrtistofa
 Hamraborg 10
 Kópavogsbær
 Fannborg 2
 Kópavogskirkja
 Krossgötur, áfanga og
 meðferðarheimili
 Hlíðasmára 5-7
 Lagnatækni ehf
 Hamraborg 12
 Lárus Lárberg ehf
 Lautasmára 1
 Litlaprent ehf
 Skemmuvegi 4
 Lögmannsstofa SS ehf
 Hamraborg 10
 Rafmiðlun ehf
 Auðbrekku 2
 Rafvörur ehf
 Dalvegi 16c
 Slökkvitækjapjónustan Prófun ehf
 Bakkabraut 16
 Stálbær ehf
 Smiðjuvegi 9a
 Tempó innrömmun
 Álfrólsvægi 32
 Tempó- innrömmun sf
 Álfrólsvægi 32
 Tengi ehf
 Smiðjuvegi 11 a
 Timbur og stál ehf
 Smiðjuvegi 11
 Tinna ehf og Janus ehf
 Auðbrekku 21
 Trélag ehf
 Ísalind 4
 Tækniþrif ehf
 Nýbylavegi 102
 Verkfræðistofa Snorra
 Ingimarssonar ehf
 Hamraborg 11
 Verkfræðistofan Hamraborg

Hamraborg 10
 Vidd ehf, flisaverslun
 Bæjarlind 4
 Þöll, trésmiðja ehf
 Auðbrekku 14
 Ömmubakstur ehf
 Kársnesbraut 96

Garðabær

Árvík hf
 Garðatorgi 3
 Ásgeir Einarsson hf
 Garðafliot 37
 Bygging ehf
 Lyngási 14
 Forn-Ný járnageri ehf
 Iðnbúð 1
 Garðasókn
 Kirkjuhvoli
 Hafnasandur sf
 Birkiási 36
 Hannyrðabúðin sf
 Garðatorgi 7
 Héðinn Schindler lyftur hf
 Lyngási 8
 Húsgögn ehf smiðastofa og
 viðgerðir
 Gilsbúð 3
 Íslenska félagið ehf
 Suðurhrauni 3
 Kjarnavörur hf
 Miðhrauni 16
 Kvótabankinn
 Heiðarlundi 1
 Loftorka Reykjavík hf, verktaki
 Miðhrauni 10
 Nylonhúðun ehf
 Lyngási 8
 PharmaNor hf
 Hörgatúni 2
 Rauði kross Íslands
 Garðabæjardeild
 Sportis ehf
 Austurhrauni 3
 Tarsus ehf
 Garðafliot 16-18
 Timburhúsi ehf
 Viðíasi 5
 Uppfylling sf
 Hofslundi 1
 Vefur hf, heildverslun
 Hagafliot 2
 Vélsmiðja Sigurðar Jónssonar ehf
 Miðhrauni 8

Hafnarfjörður

Ás, fasteignasala
 Fjarðargötu 17
 Bedco & Mathiesen ehf
 Bæjarhrauni 10

Aðgengi fyrir alla, alltaf, alls staðar

Guðmundur Magnússon, formaður Starfsnefndar Sjálfsbjargar Isf. um ferlimál, skrifar.

Hús-næði er mannvirki sem á að veita skjól, þar sem við finnum okkur óhult. En ef við komumst ekki inn er það orðið óvinnandi vígi - óvinveitt. Ef við komumst inn en ekki út er það fangelsi og ef við erum stöðugt að reka okkur á, eða villast inni og komumst ekki á salerni eða yfir þröskulda og inn í öll herbergi er það engu betra. Í stað öryggis fyllumst við af óöryggi og kvíða. Við förum ekki inn í slík hús af sjálfsdáðum, heldur sniðgöngum þau og lítum á þau sömu augum og óvinavígið eða fangelsið!

Nær hálfri aldar barátta fatlaðra hefur þó skilað nokkrum árangri. Það var með byggingarlögunum 1978 og reglugerð '79 sem fyrst var talað um aðgengi fyrir hreyfihamlaða að „opinberum“ byggingum. „Opinberar“ byggingar var túlkað mjög þröngt, þrátt fyrir mótmæli Sjálfsbjargar og þeirra sem með okkur stóðu, en þar skal fremstan telja Carl Brandt. Carl benti réttlæga á að „opinberar“ byggingar hljóti að vera allar þær byggingar sem almenningur á leið í, þar með taldar verslanir, kaffistofur, veitingahús, hótél, o.s.frv. Stjórnvöld völdu hins vegar að túlka þetta mjög þröngt, þ.e. aðeins þær byggingar sem væru í eigu ríkis eða sveitarfélags. „Hin opinbera“ hefur þó oft og tíðum tekist lygilega að smeygja sér undan þessum ákvæðum, t.d. með því að „húsnæðið er í einkaeign“ og þar með má ekkert gera, svo einhverjar mótbárurnar séu nefndar.

Árið 1997 voru sameinuð skipulags- og byggingarlög í einn lagaþátt og skyldi það auka hagkvæmni. Jafnframt var sett á laggirnar ný stofnun; Skipulag ríkisins. Hlutverk hennar var skilgreint í níu liðum,

Sjálfsbjörg, sem stærsta félag hreyfihamlaðra, hefur ávallt haldið á lofti kröfunni um „aðgengi fyrir alla.“

„...það er aðeins tíma-spursmál hvenær sett verða lög sem banna mismunun hvers konar, en slík lög hafa verið í gildi um áratugaskeið í Bandaríkjunum og Bretlandi og fleiri lönd hafa annað hvort sett það í sínar stjórnarskrár og/eða í lög, eða eru að undirbúa slíkt.“

merktum með bókstöfum (a-i) og var h-liðurinn „að fylgjast með og veita upplýsingar um ferlimál fatlaðra.“ Einhverra hluta vegna hefur orðið minna úr þessum lið en við hefðum viljað og má vera að aukið mikilvægi umhverfismats, sem stofnunin skyldi annast hafi hindrað það nokkuð.

Nú íhuga stjórnvöld að skilja aftur á milli skipulags og byggingarhluta

laganna og jafnframt setja á stofn nýja stofnun; byggingarstofnun. Fyrir ári síðan var undirritaður skipaður af ÖBÍ í bakhóp laganevndar umhverfisráðuneytisins um byggingarlagahluta þessarar skiptingar. Ekkert heyrðist í allan vetur en svo í byrjun júlí var kallað í bakhópinn og honum kynnt fyrstu drög að frumvarpi til byggingarlaga. Hér voru á ferð töluverðar breytingar auk aðskilnaðarins með nýrri stofnun byggingarstofnun. Gert er ráð fyrir að lögin muni taka yfir öll mannvirki, utan húss sem innan. Helsti kostur við aðskilnaðinn telst vera að meðan skipulagsmál eru og verða ávallt mjög pólitísk, þ.e.a.s. álitamál hvar eigi að byggja og hvernig, eru byggingarmálin fyrst og fremst tæknilegs eðlis og því meira klippt og skorin. Eitt er þó alveg klárt að aðgengismál eru og verða mjög pólitísk, þ.e.a.s. hverjir skulu eiga greiðan aðgang að mannvirkjum og hverjum skal haldið fyrir utan. Það kom ekki fram í drögunum, en óskað var eftir tillögum frá okkur í bak-

hópnum og þá komu aðgengismálin í minn hlut sem fulltrúa ÖBÍ.

Sjálfsbjörg sem stærsta félag hreyfihamlaðra hefur ávallt haldið á lofti kröfunni um „aðgengi fyrir alla“ og hef ég reynt að koma því inn í drögin. Eftir er að sjá hvernig til tekst. Tillögur mínar kynnti ég fyrir starfsnefnd Sjálfsbjargar um ferlimál og hluta framkvæmdarstjórnar og nokkrum áhugasömum um ferlimál á Akureyri dagana 14. og 15. ágúst. Einnig mun ég kynna þær fyrir framkvæmdastjórn ÖBÍ, Blindrafélaginu, Félagi heyrnarlausra og SEM.

Lög um mismunun

Það er mikilvægt að í markmiðsgrein laganna komi setning sem tryggir öllum aðgengi. Þessi krafa stýðst fyrst og fremst við 65. gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands og reglu 5a í grunnreglum Sameinuðu þjóðanna um jafna þátttöku fatlaðra, sem Alþingi Íslands samþykkti í byrjun árs 1994. Einnig er ljóst að það er aðeins tímaspursmál hvenær sett verða lög sem banna mismunun hvers konar, en slík lög hafa verið í gildi um áratuga skeið í Bandaríkjunum og Bretlandi og fleiri lönd hafa annað hvort sett það í sínar stjórnarskrár og/eða í lög, eða eru að undirbúa slíkt.

Ferlimálafundurinn á Akureyri fól starfsnefnd Sjálfsbjargar um ferlimál að útfæra nánar kröfu Sjálfsbjargar „aðgengi fyrir alla, alltaf, alls staðar“ og undirbúa málþing í vetur sem mundi kynna þessar kröfur. Þetta er spennandi verkefni sem vonandi verður til að hleypa enn meiri krafti í starf okkar og vekja um leið athygli almennings á hversu mikilvægt mál er um að ræða. Það hefur sýnt sig, að í hvert skipti sem okkur hefur orðið nokkuð ágengt í aðgengismálum hefur fólk komið á eftir og sagt: „Hvers vegna var þetta ekki komið fyrir löngu?“ Á það bæði við um gangbrautir, dyrabreidd og lyftur.

Starfshópur um aðgengi

Í maí árið 2003, var eftirfarandi þingsályktunartillaga samþykkt:

Guðmundur Magnússon. Mynd/kmh.

„Eitt er þó alveg klárt að aðgengismál eru og verða mjög pólitísk, þ.e.a.s. hverjir skulu eiga greiðan aðgang að mannvirkjum og hverjum skal haldið fyrir utan.“

„Alþingi ályktar að skipaður verði starfshópur með fulltrúum ráðuneytis félagsmála, menntamála, heilbrigðis- og tryggingamála, dómsmála, samgöngumála og fjármála og fulltrúum frá hagsmunasamtökum fatlaðra til að semja framkvæmdaáætlun sem hefur að markmiði að tryggja aðgengi fyrir alla með hliðsjón af meginreglum Sameinuðu þjóðanna um þátttöku fatlaðra til jafns við aðra. Jafnframt geri starfshópurinn kostnaðaráætlun um verkefnið. Fulltrúi félagsmálaráðuneytisins verði formaður starfshópsins.“

Starfshópurinn leggi fram tillögur sínar fyrir 1. október 2003.“

Starfshópurinn var ekki skipaður fyrr en 17. september 2003, eða réttum hálfum mánuði áður en hann átti að skila af sér. Formaður var skipaður Þór G. Þórarinnsson, skrifstofustjóri í félagsmálaráðuneytinu, frá ÖBÍ voru tilnefnd: Hafdís Gísladóttir, Emil Thóroddsen, Arnþór Helgason, og af Þroskahjálpi Særún Sigurjónsdóttir. Frá ráðuneytinu komu eins og til stóð, alls 11 manns. Hóp-

urinn skipti reglunum tuttugu og tveimur á milli sín, eftir ráðuneytinu. Kom regla 5a í hlut umhverfisráðuneytisins, eins konar undirnefnd. Voru niðurstöður hópsins að setja þyrfti á legg fastanefnd sem hefði það verkefni að „bæta aðgengi í þegar byggðu umhverfi, - styrkja lagaumhverfi ferlimála, - stuðla að markvissari hönnun ferliþátta og efla eftirlit um bætt aðgengi.“ Má öruggt telja að vísir að slíkri nefnd komist á laggirnar á næstunni og vonandi verður hún afkastagóð.

Að lokum vil ég nefna að borgarráð samþykkti 29. júní síðastliðinn að setja á stofn (nýja) ferlinefnd sem vinni með stjórn Fasteignastofu Reykjavíkurborgar að aðgengismálum fatlaðra. Helstu verkefni nefndarinnar verða:

Að undirbúa heildarstefnu Reykjavíkurborgar í aðgengismálum í þegar byggðum húsum og í nýbyggingum.

Að leggja fyrir stjórn Fasteignastofu tillögu um hvernig forgangsraða skuli verkefnum með tilliti til markaðrar heildarstefnu.

Að kortleggja möguleika á að ferlihönnun verði í öllum nýbyggingum Reykjavíkurborgar.

Að gera tillögu um fyrirkomulag eftirlits með framkvæmdum á grundvelli heildarstefnunnar.

Fulltrúar eru tilnefndir af ÖBÍ, Þroskahjálpi, Sjálfsbjörg og Blindrafélaginu auk formanns Fasteignastofu Björku Vilhelmsdóttur. Frá ÖBÍ kemur Guðrún Ólafsdóttir og frá Sjálfsbjörg Jóninna Harpa Ingólfsdóttir. Nefndin á að skila tillögu eigi síðar en 15. október næstkomandi. Ég geri ekki ráð fyrir öðru en að það verði um áfangatillögu að ræða enda er hér um mjög mikið og víðtækt starf að ræða.

Eins og af þessu sést er mikið í deiglu og margt á döfinni um þessar mundir. Vonandi tekst okkur að nýta þann meðbyr sem við höfum í „kerfinu“ og taka stór skref fram á veginn í þessari mikilvægu réttinda-baráttu okkar.

Shell vildarvinir fá sjálfsafgreiðsluafslátt af fullri þjónustu á Shellstöðvunum:

Skeljungur býður handhöfum stæðiskorts að gerast Shell vildarvinir og fá sama afslátt af þjónustuverði og veittur er í sjálfsafgreiðslu.

Til að þetta gerist þarf aðeins að sækja um Shell-vildarkort hjá Skeljungi og senda með ljósrit af stæðiskorti eða framvísa kortinu með umsókn á skrifstofu.

Nánari upplýsingar hjá þjónustuveri Skeljungs s: 444 30 08

Velkomin í þjónustu til okkar á Shellstöðvunum á sjálfsafgreiðsluverði!

Nýtt símanúmer

5 600 600

Hjá vildur í Prentmet skipta gæðin að gjólförðu öllu aðli og þess vegna höfum við kappmætt að þú fyrirtæði fullmannum tækjaförvæli. Hæðli er einn af ljúðljúðtuan í starfsemi Prentmetis og er líkjá rík áhersla á að gjóla verktun hneit og lítrugglaga.

www.prentmet.is

Hæðli, gæði og persónuleg þjónusta

Lynghúfi

na lítrugglaga

Sími 5 600 600

Fax 5 600 600

Bílaleigubílar fyrir hreyfihamlaða

Nokkuð hefur verið um það að hringt sé á skrifstofu Sjálfsbjargar lsf. til að spyrjast fyrir um bílaleigubíla fyrir hreyfihamlaða. Blaðamaður Klifurs ákvað að kanna markaðinn og leitaði til helstu alþjóðlegu bílaleiganna hér landi; Hertz, Avis, Europcar og Budget. Samkvæmt þeim upplýsingum sem fengust er Budget eina alþjóðlega bílaleigan hér á landi sem býður upp á sérstaka þjónustu fyrir hreyfihamlaða.

Hjá bílaleigunni Hertz fengust þær upplýsingar að markaðurinn væri svo lítill fyrir sérútbúna bílaleigubíla að það „tæki því ekki að bjóða upp á það,“ eins og einn talsmaður fyrirtækisins orðaði það. „Við fáum kannski eina fyrirspurn á ári. Hreyfihamlaðir hafa verið að leigja bíla hjá okkur, en þegar um er að ræða sérútbúna bíla fyrir þennan hóp, þá erum við ekki með slíkt í boði. Ef Sjálfsbjörg er hins vegar að fá margar fyrirspurnir, hvað þetta varðar, og telur að markaður sé fyrir slíkt þá er um að gera að senda okkur upplýsingar þess efnis og þá verður það örugglega skoðað.“

Svipaða sögu var að segja frá Avis og Europcar. Þar könnuðust menn ekki við að hafa fengið margar fyrirspurnir um sérútbúna bílaleigubíla fyrir hreyfihamlaða og vissu ekki til þess að á döfinni væri að bjóða upp á slíkt.

Hjá bílaleigunni Budget var hins vegar annað uppi á teningnum. „Við höfum fundið fyrir aukinni

Engar kröfur virðast gerðar til alþjóðlegra bílaleiga að þær bjóði upp á sérstaka þjónustu fyrir hreyfihamlaða. Mynd/kmh.

eftirspurn eftir sérútbúnum bílaleigubílum fyrir hreyfihamlaða og ætlum að færa okkur meira inn á þetta svið,“ sagði Þórarinn Þórsson, starfsmaður Budget. „Við höfum boðið upp á bíla fyrir hjólastóla og líka svokallaðan Hand-Control búnað fyrir sjálfskipta bíla. Um er að ræða sérbúnað sem hægt er að nota í venjulega bíla. Notandinn notar þá hendurnar á bensínjölf og bremsur. Ég tel víst að við séum eina bílaleigan hér á landi sem býður upp á viðkomandi búnað. Þetta slysaðist í raun inn hjá okkur. Hreyfihömluð kona leitaði til okkar og spurðist fyrir um búnaðinn og það var í fyrsta

„Við höfum fundið fyrir aukinni eftirspurn eftir sérútbúnum bílaleigubílum fyrir hreyfihamlaða og ætlum að færa okkur meira inn á þetta svið.“

sinn sem við heyrðum af honum. Við urðum okkur út um slíkan búnað í kjölfarið.“ Að sögn Þórarins þarf að geta þess í ökuskráteini viðkomandi hvort hann hafi leyfi til að nota Hand-Control búnað. Þórarinn segir Budget einnig vera með rampa í boði svo hægt sé að keyra hjólastóla inn í bíla. „Ramparnir ganga í raun fyrir hvaða bíl sem er, þ.e. ef hurðirnar er nógu stórar til að hægt sé að keyra hjólastól inn um þær. Síðan erum við með ýmislegt annað í sigtinu, s.s. festingar fyrir hjólastóla o.fl. Við höfum ekki tekið sérstakt verð fyrir þessa þjónustu, hvorki rampana né Hand-Control búnaðinn.“

Að sögn Þórarins hafa ekki verið kröfur í gangi um að alþjóðlegar bílaleigur bjóði upp á sérstaka þjónustu fyrir hreyfihamlaða. Hann segist ekki vera sammála því að markaðurinn hér á landi sé of lítill til að það borgi sig að bjóða upp á slíka þjónustu. „Ég held að markaðurinn hér sé svona lítill vegna þess að viðkomandi þjónusta hefur ekki verið í boði. Við höfum verið í sambandi við aðila hér á landi sem hafa verið að breyta bílum fyrir fatlaða og erum því e.t.v. aðeins meðvitaðri um þetta en aðrir aðilar á markaðnum. Víða erlendis eru sérhæfðar bílaleigur sem sinna þessum markhópi.“

Þórarinn segist að lokum vilja benda þeim sem hafa áhuga á að kynna sér þessi mál að hafa samband við Budget og þar á bæ yrði allt gert til að mæta kröfum viðskiptavina, hreyfihamlaðra sem og annarra.

-kmh.

VÍN BÚÐ

Morgunblaðið

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Hafnarfjörður

Björt sf, hárgreiðslustofa
 Bæjarhrauni 2
 Blátún ehf
 Grandatröð 4
 Finpússning
 Íshellu 2
 Fjarðarkaup ehf
 Hólshrauni 1
 FM-hús ehf
 Bæjarhrauni 8
 Frostverk ehf
 Reykjavíkurvegi 25
 Gaflarar ehf
 Lónsbraut 2
 Garðyrkja ehf
 Helluhrauni 4
 Garðyrkjustjóri Hafnarfjarðar
 Hringhellu 9
 Glerborg hf
 Dalshrauni 5
 Granítsmiðjan ehf
 Rauðhellu 7
 Hafnarfjarðarkirkja
 Strandgötu
 Hafnarvík
 Óseyrarbraut 17
 Hársnyrtistofan Fagfólk ehf
 Fjarðargötu 19
 Heiðar Jónsson, járnsmíði
 Skúthrauni 9
 Hrafnista, dvalarheimili aldraðra
 Hraunvangi 7
 Hvalur hf
 Reykjavíkurvegi 48
 Höfn öldrunarmiðstöð
 Sólvangsvegi 1
 IV ehf iðnaðarvörur og vélar
 Hvaleyrarbraut 18
 Ísmenn ehf, pípulagnir
 Flatahrauni 5b
 JM-Ráðgjöf ehf
 Dalshrauni 5
 Kerfi ehf
 Flatahrauni 5b
 Knattspyrnufélagið Haukar
 Íþróttamiðstöðinni Ásvöllum
 Myndsáumur
 Reykjavíkurvegi 62
 Netagerð Jóns Holbergssonar ehf
 Hjallahrauni 11
 Nýsir hf
 Flatahrauni 5a
 Rafgeymasalan ehf, verkstæði
 Dalshrauni 17
 Sildey ehf
 Skúthrauni 2
 Sjúkraþjálfarinn ehf
 Strandgötu 75
 Spennubreytar
 Trönuhrauni 5
 Steypustál ehf

Drangahrauni 4
 Suðurverk hf
 Drangahrauni 7
 Trésmiðaverkstæði Jóns Rafns ehf
 Stapahrauni 1
 Útfararstofa Hafnarfjarðar ehf
 Flatahrauni 5a
 Útvík ehf
 Eyrartröð 7-9
 Veður ehf
 Einibergi 23
 Verkalýðsfélagið Hlíf
 Reykjavíkurvegi 64
 Verkpjónusta Kristjáns ehf
 Reykjavíkurvegi 68
 Vélaverkstæði Jóhanns
 Ólafssonar ehf
 Reykjavíkurvegi 70
 Víking björgunarbúnaður ehf
 Hvaleyrarbraut 27

Bessastaðahreppur

Bókasafn Álftaness
 Álftanesskóla
 Ferskfiskur ehf
 Sviðholtsvör 8
 Garðasteinn ehf
 Blikastíg 10

Keflavík

DMM lausnir ehf
 Iðavöllum 9b
 Efnalaug Suðurnesja -
 BK-hreinsun ehf
 Iðavöllum 11b
 Eldvarnir ehf
 Iðavöllum 3g
 Fasteignasalan Ásberg ehf
 Hafnargötu 27
 Fjölbrautaskóli Suðurnesja
 Sunnubraut 36
 H. Þórðarson ehf
 Krossholti 11
 Íslandsmarkaður hf
 Iðavöllum 7
 Keflavíkurkirkja
 Kirkjuvegi 25
 Málverk sf
 Skólavegi 36
 Rafiðn ehf
 Víkurbraut 1
 Ráin, veitingasala
 Hafnargötu 19
 Reykjanesbær
 Tjarnargötu 12
 Sjúkraþjálfunarstöðin Átak ehf
 Aðalgötu 10
 Tannlæknastofa Einars og Kristínar
 Skólavegi 10
 Teppahreinsun Suðurnesja
 Iðavöllum 3

Umbrot ehf

Víkurbraut 13
 Varmamót ehf
 Framnesvegi 19
 Verkalýðs- og sjómannafélag
 Keflavík og nágrennis
 Hafnargötu 80
 Verslunarmannafélag Suðurnesja
 Vatnsnesvegi 14
 Ökuleiðir svf
 Sími 421-4141

Keflavíkurflugvöllur

Fagræsting sf
 Leifsstöð

Grindavík

Grindavíkurkaupstaður
 Víkurbraut 62
 Grindin ehf, trésmiðja
 Hafnargötu 9a
 Myndsæl ehf
 Hafnargötu 11
 Rafpjónusta Birgis ehf
 Seljabót 7
 Selháls ehf
 Ásabraut 8
 Þorbjörn Fiskanes hf
 Hafnargötu 12

Sandgerði

Málningarvinna Carls ehf
 Víkurbraut 9b

Garður

Bókasafn Gerðahrepps
 Garðbraut 90
 Hólmsteinn hf, útgerð
 Garðhúsum
 Sveitarfélagið Garður
 Melbraut 3
 Von ehf
 Skagabraut 42

Njarðvík

ÁÁ verktakar ehf
 Starmóa 13
 Happi ehf
 Kjarrmóa 22
 Hitaveita Suðurnesja
 Brekkustíg 36
 Kaffitár ehf
 Stapabraut 7
 Toyotasalurinn Reykjanesbæ
 Njarðarbraut 19
 Vökvatengi ehf
 Fitjabraut 2

Mosfellsbær

Garðyrkjustöðin Gróandi
 Grásteinum
 Ísfugl ehf
 Reykjavegi 36
 KB banki
 Þverholti 1
 Vatnsverk ehf, pípulagnir
 Engjavegi 6
 Vélsmiðjan Orri ehf
 Flugumýri 10

Akranes

Bifreiðastöð Þórðar Þ Þórðarsonar
 Dalbraut 6
 Bílver, bílaverkstæði ehf
 Akursbraut 13
 Byggðasafn Akraness
 Görðum
 Dvalarheimilið Höfði
 Sólmundarhöfða
 Fasteignasalan Hákot ehf
 Kirkjubraut 28
 Glerhöllin ehf
 Ægisbraut 30
 Híbylamálun Garðars Jónssonar ehf
 Einigrund 9
 Hjólbarðaviðgerðin sf
 Dalbraut 14
 IÁ hönnun
 Sóleyjargötu 14
 Íþróttabandalag Akraness
 Höfðabraut 5
 Markstofa ehf
 Merkigerði 18
 Runólfur Hallfreðsson ehf
 Krókatúni 9
 Sementsverksmiðjan hf
 Mánabraut 20
 Sjúkraþjálfun Georgs Janussonar
 Kirkjubraut 28
 Skilmannahreppur
 Innrímel 2
 Smurstöð Akraness sf
 Smiðjuvöllum 2
 Straumnes ehf, rafverktakar
 Krókatúni 22-24
 Tövuþjónustan á Akranesi ehf
 Vesturgötu 48
 Verslunin Nina
 Kirkjubraut 4
 Vélsmiðja Ólafs R Guðjónssonar
 Smiðjuvöllum 6
 Vignir G. Jónsson hf
 Smiðjuvöllum 4

Borgarnes

Dvalarheimili aldraðra Borgarnesi
 Borgarbraut 65

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Borgarnes

Félagsbúið Mófellsstöðum sf
Mófellsstöðum
Gámaþjónusta Vesturlands ehf
Sólbakka 9
Hvítársíðuhreppur
Sámsstöðum
Jörvi hf, vinnuvélar
Hvanneyri
Loftorka Borgarnesi ehf
Engjaási 2-8
Sigrún Inger Helgadóttir
Indriðastöðum
Skorradalshreppur
Grund
Sparisjóður Mýrasýslu
Borgarbraut 14
Sæmundur Sigmundsson ehf
Kveldúlfsgötu 17
Verkalýðsfélag Borgarness
Sæunnargötu 2a

Stykkishólmur

Hvítasunnukirkjan Stykkishólmi
Skúlagötu 6
Málflutningsstofa Snæfellsness sf
Aðalgötu 2
Sæfell ehf
Nesvegi 13
Tindur ehf
Hjallatanga 10
Útgerðarfélagið Kári ehf
Víkurgötu 7

Grundarfjörður

Dvalarheimilið Fellaskjól
Haukabergr
Hamrahlíð 1
Hrannarbúðin sf
Hrannarstíg 5

Snæfellsbær

Fríða amma ehf
Brautarholti 26
Gimli, bókaavslun
Hraunási 1
Hjallasandur ehf
Helluhóli 3
Hraðfrystihús Hellissands hf
Hafnarbakka 1
Klumba ehf
Skiopholti 2
Sjávriðjan Rifi hf
Hafnargötu 8

Króksfjarðarnes

Hótel Bjarkarlundur

Kolur ehf vinnuvélar og verktakar
Kinnarstöðum
Reykhólahreppur
Mariutröð 5a
Steinver sf
Reykhólum

Ísafjörður

Djúp-Ís ehf
Sindragötu 6
Gamla bakaríið
Aðalstræti 24
Guðbjörg ÍS-46
Hamraborg ehf
Hafnarstræti 7
Heilbrigðisstofnunin Ísafjarðarbæ
Torfnesi
Ísfang hf, útflutningur sjávarafurða
Suðurgötu 12
Jón og Gunna ehf
Austurvegi 2
Kjölur ehf
Urðarvegi 37
Löggiltir endurskoðendur Vest-
fjörðum hf
Aðalstræti 24
Myndás, ljósmyndastofa
Aðalstræti 33
Tækniþjónusta Vestfjarða ehf
Aðalstræti 26
Vélsmiðja Ísafjarðar ehf
Sundahöfn

Bolungarvík

Bolungarvíkurkaupstaður
Aðalstræti 12
Brún ehf
Heiðarbrún 10
Elias Ketilsson ehf
Þjóðólfsvegi 3
Glaður ehf
Traðarstíg 1
Heilbrigðisstofnun Bolungarvíkur
heilsugæslusvið
Höfðastíg 15
Sérleyfisferðir Bolungarvík -
Ísafjörður
Völusteinsstræti 22
Sparisjóður Bolungarvíkur
Aðalstræti 14
Vélvirkinn sf
Hafnargötu 8

Súðavík

Súðavíkurhreppur
Grundarstræti 3
Súðavíkurhöfn
Grundarstræti 3
Súðavíkurkirkja

Holtagötu 6

Patreksfjörður

Bjarg ehf
Mýrum 14
Flakkarinn ehf
Brjánslæk
Oddi hf, fiskverkun
Eyrargötu 1
Patreksfjarðarkirkja
Strönd ehf
Breiðalæk
Vestri hf - Oddi
Eyrargötu
Vesturbýggð
Aðalstræti 63

Tálknafjörður

Annes ehf
Strandgötu 27
Eik hf, trésmiðja
Strandgötu 37
Garrautgerðin sf
Strandgötu 40
Hraðfrystihús Tálknafjarðar
Miðtúni 3
Miðvík ehf
Túngötu 44
Þórberg hf
Strandgötu

Þingeyri

Brautin sf
Ketilseyri

Staður

Staðarskáli ehf
Stað Hrutafirði

Hólmavík

Grundarás ehf
Lækjartúni 13
Kópnes ehf
Vítabraut 3
Sparisjóður Strandamanna
Hafnarbraut 19

Dranganes

Stefnir ST 47 ehf
Bæ 1

Hvammstangi

Egill Gunnlaugsson, dýralæknir
Hvammstangabraut 26
Heilbrigðisstofnunin

Hvammstanga
Spítalastíg 1

Blönduós

Bólstaðarhlíðarhreppur

Skagaströnd

Kvenfélagið Hekla
Steinnýjarstöðum
Rafmagnsverkstæðið Neistinn ehf
Strandgötu 32
Trésmiðja Helga Gunnarssonar ehf
Mánabraut 2

Sauðárkrúkur

Borg hf, trésmiðja
Borgarmýri 1
Bókhaldsþjónusta KOM ehf
Viðihlíð 10
Heilbrigðisstofnunin Sauðárkróki
Sauðárhæðum
Kaupfélag Skagfirðinga
Ártorgi 1
KB banki
Faxatorgi 1
Skinnastöðin hf
Syðri-Ingveldarstöðum
Sveitarfélagið Skagafjörður
Faxatorgi 1
Þórir sf
Raftahlíð 18

Varmahlíð

Akrahreppur Skagafirði
Miklabæ, Skagafirði
Eyjaskíp ehf
Bakkafliót

Hofsós

Stuðlaberg ehf
Suðurbraut

Siglufjörður

Bás ehf
Aðalgötu 34
Berg hf, byggingafélag
Norðurgötu 16
Heilbrigðisstofnunin Siglufirði
Hvanneyrarbraut 37-39
Hlíð Siglufirði ehf
Gránugötu 13
Siglufjarðarkaupstaður
Gránugötu 24
Siglufjarðarkirkja
Skattstofa Norðurlands umdæmis
Túngötu 3

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Akureyri

Akureyrarkirkja
Eyrarlandsvegi
Ásbyrgi - Flóra ehf
Frostagötu 2a
Baugsbót sf, bifreiðaverkstæði
Frostagötu 1b
Bifreiðaverkstæði Sigurðar Valdimarssonar ehf
Óseyri 5a
Bókaútgáfan Hólar ehf
Byggðavegi 101b
Brim hf
Fiskitanga
Búsetudeild Akureyrarbæjar
Geislagötu 9
Efling sjúkrahjálfun ehf
Hafnarstræti 97
Egill Jónsson hf, tannlæknastofa
Hofsbót 4
Eining-löja
Skipagötu 14
Félag málmíðnaðarmanna Akureyri
Skipagötu 14
Félag verslunar- og skrifstofufólks
Skipagötu 14
Félagsbúð Bakka
Bakka
Félagsbúð Hallgilsstöðum
Hallgilsstöðum
Fjórðungssjúkrahúsið á Akureyri
Eyrarlandsvegi
Föl ehf
Lerkilundi 24
Garðaverk ehf
Réttarhvammi
Glerárskóli
Oddeyrargötu 26
Gúmmimótun ehf
Skottugil 3
Hagþjónustan ehf
Skipagötu 14
Hárgreiðslustofan Kamilla
Hólsgerði 4
Hártiskan sf
Kaupangi við Mýrarveg
Hlíð hf
Kotárgerði 30
Húsprýði sf
Múlasíðu 48
Höldur ehf
Tryggvabraut 12
J.B. hf
Kaupvangsstræti 4
Kjarnafæði hf
Fjölnisgötu 1b
KPMG Endurskoðun Akureyri hf
Glerárgötu 24
Medulla ehf
Strandgötu 37

Miðstöð ehf
Draupnisgötu 3g
Naust Marine Akureyri ehf
Hjalteyrargötu 20
Pallaleigan ehf
Espilundi 14
Raflampar ehf
Óseyri 4
Sigtryggur og Pétur sf
Brekkgötu 5
Sparisjóður Norðlendinga
Skipagötu 9
Sveitahótelíð Sveinbjarnargerði
Sveinbjarnargerði
Tannlæknastofa Árna Páls
Halldórssonar
Kaupangi
Tannlæknastofa Sigrúnar
Þórunnarstræti 114
Trésmiðaverkstæðið Mógil sf
Einhóli
Tölvís sf
Kaupangi við Mýrarveg
Vaxtarræktin Akureyri
Íþróttahöllinni við Skólástig
Vertinn hf
Skipagötu 14
Véla- og stálsmiðjan ehf
Gránufélagsgötu 47

Grenivík

Grytubakkahreppur
Gamla skólahúsinu
Hlaðir ehf
Melgötu 6
Sparisjóður Höfðhverfinga
Ægissíðu 7
Stuðlaberg útgerð ehf
Ægissíðu 11

Grimsey

Grimskjör ehf
Hafnargötu 17
Grunnskólinn í Grimsey
Sandvík hf
Helli
Sigurbjörn ehf, útgerð
Öldutúni 4
Stekkjarvík ehf
Hafnargötu 17
Sæbjörg ehf
Öldutúni 3
Vélaverkstæði Sigurðar
Bjarnasonar ehf
Hátúni

Dalvík

B.H.S., bíla- og vélaverkstæði

Fossbrún 2
Blómabúðin Ílex
Hafnarbraut 7
Fiskmarkaður Dalvíkur
Ránarbraut 2b
G. Ben ehf
Ægisgötu 3
Gistihús Ytri-Vík
Kálfsskinni Árskógsströnd
Gunnar Nielsson sf
Aðalgötu 15
Katla hf, byggingafélag
Melbrún 2

Ólafsfjörður

Sparisjóður Ólafsfjarðar
Aðalgötu 14

Húsavík

Bilaleiga Húsavíkur ehf
Garðarsbraut 66
Bókasafnið á Húsavík
Stóragarði 17
Bókaverslun Þórarins Stefánssonar
Garðarsbraut 9
Fatahreinsun Húsavíkur sf
Túngötu 1
Garðræktarfélag Reykhverfinga
Hveravöllum
Guðmundur Hallgrímsson
Grimshúsum
Hraunútgerðin ehf
Heiðargerði 2d
Rúnar Óskarsson ehf
Hrísateigi 5
Skipaafgreiðsla Húsavíkur ehf
Hófa 2
Skóbúð Húsavíkur
Garðarsbraut 13

Kópasker

Kelduneshreppur
Lindarbrekku
Öxarfjarðahreppur
Bakkagötu 10

Raufarhöfn

Önundur ehf
Aðalbraut 41a

Þórshöfn

Hraðfrystistöð Þórshafnar hf
Eyrarvegi 16
Svalbarðshreppur
Gunnarsstöðum

Þórshafnarhreppur
Langanesvegi 2

Vopnafjörður

Bílar og vélar ehf
Hafnarbyggð 14a
Bókasafn Vopnafjarðar
Lónabraut 12
Hofskirkja
Mjólkursamlag Vopnafirðinga hf
Hafnarbyggð 6
Vopnafjarðahreppur
Hamrahlíð 15

Egilsstaðir

Betri flutningar ehf
Miðási 19
Birkitré sf
Lyngási 12
Blómabær
Miðvangi 31
Bókasafn Héraðsbúa
Tjarnarbraut 19
Bókás ehf
Koltröð 4
Egilsstaðakirkja
Áströð 1
Ferðaþjónustan Stóra Sandfelli
Stóra-Sandfelli 2
Héraðsskjalasafn Austfirðinga
Laufskógum 1
Hitaveita Egilsstaða og Fella
Einhleypingi 1
Hraðbúð ESSO www.khb.is
Kaupvangi 6
Jón Hlíðdal ehf
Lyngás 5-7
Skógrækt ríkisins
Miðvangi 2
Snarvirki ehf, rafvélaverkstæði
Miðási 4
Trésmiðja Guðna Þórarinssonar
Másseli
Verkfræðistofa Austurlands ehf
Selási 15

Seyðisfjörður

Bókaverslun Ara Bogasonar og
Eiríks Sigurðssonar sf
Austurvegi 23

Mjóifjörður

Mjóafjarðahreppur
Brekku

Pökkum eftirtöldum fyrirtækjum veittan stuðning

Reyðarfjörður

Gáma- og tækjaleiga
Austurlands ehf
Búðareyri 15
Verkalyðsfélag Reyðarfjarðar
Brekku götu 9
Þvottabjörn ehf
Heiðarvegi 10

Eskifjörður

Byggðarholt sf
Svinaskálahlið 21
Eskja hf
Strandgötu 39

Neskaupstaður

Samvinnufélag útgerðamanna
Hafnarbraut 6

Fáskrúðsfjörður

Fáskrúðsfjarðarkirkja
Loðnuvinnslan hf
Skólavegi 59

Breiðdalsvík

Héraðsdýralæknir
Austurlandsumdæmis syðra
Ásvegi 31

Djúpivogur

Farfugla & gistiheimili
Berunesi 1

Höfn

Bókhaldsstofan ehf
Krosseyjarvegi 17
Hafnarskóli
Svalbarði 6
Herborg SF-69
Sigurður Ólafsson ehf
Hliðartúni 21
Skinney - Þinganes
Krossey
Sveitafélagið Hornafjörður
Hafnarbraut 27
Vökull Stéttarfélag
Vikurbraut 4

Selfoss

AB-skálinn ehf
Gagnheiði 11a
Básinn, veitingastaður
Efstalandi

Borgarhús ehf
Minni-Borg
Búnaðarfélag Grafningshrepps
Villingavatni
Byggingarfélagið Árborg ehf
Bankavegi 5
Dýralænaþjónusta Suðurlands
sími 482-3060

Stuðlum
Flúðasveppir
Hrunamannahreppi
Fossvélar hf
Hrísmýri 4
Hraungerðishreppur

Þingborg
Ingólfur, verslun
Austurvegi 34
Jeppasmiðjan ehf
Ljónsstöðum
Kælivélaþjónustan ehf
Eyrarvegi 32
Litla kaffistofan
Svinahrauni
Lífeyrissjóður
verkalyðsfélagsins
á Suðurlandi
Austurvegi 38
Mjólkurbú Flóamanna
Austurvegi 65

Nesey ehf
Suðurbraut 7
Gnúpverjahreppi
Plastiðjan ehf
Gagnheiði 1
Plastmótun ehf
Læk

Prentsmiðja Suðurlands ehf
Eyravegi 21

Pylsuvagninn Selfossi
Besti bitinn í bænum
Ræktunarsamband

Flóa og Skeiða
Gagnheiði 35
Selós ehf
Eyravegi 51
Set ehf, röraverksmiðja
Eyravegi 41

Sjúkráþjálfun Selfoss ehf
Gagnheiði 40
Skálholtssókn
Skálholti
Skeiðahreppur og
Gnúpverjahreppur
Arnesi

Sunnlenska fréttablaðið
Eyrarvegi 25
Sveitarfélagið Árborg
Austurvegi 2
Tannlæknastofa Halldórs
Austurvegi 44
Veisport

Miðengi 7
Verkfræðistofa Guðjóns
Austurvegi 44
Verkfræðistofa Suðurlands ehf
Austurvegi 3-5
Verslunin Borg, Grímsnesi
Minni Borg
Villingaholtshreppur
Mjósýndi

Hveragerði

Dvalarheimilið Ás
Hverahlíð 20
Heilsugæslustöðin Hveragerði
Breiðumörk 25b
Heilsustofnun NLFÍ
Grænumörk 10
Hveragerðisbær
Hverahlíð 24

Hveragerðiskirkja
Bröttuhlíð 5
Kjörís ehf
Austurmörk 15
Litla kaffistofan
Svinahrauni

Þorlákshöfn

Fagus ehf
Unubakka 18-20
Fiskiðjan Ver
Óseyrarbraut 20
Fiskmark ehf
Hafnarskeiði 21
Frostfiskur ehf
Hafnarskeiði 6
Grunnskólinn í Þorlákshöfn
Egilsbraut 35
Sveitarfélagið Ölfus
Hafnarbergi 1

Stokkseyri

Hafeyri ehf,
Eyjaseli 4

Flúðir

Ferðaþjónustan Syðra Langholti
Kvenfélag Hrunamannahrepps
Auðsholti

Hella

Ásahreppur
Kálfholti
Rangá ehf
Suðurlandsvegi

Hvolsvöllur

Anna og Árni á Akri
Akri
Búaðföng
Stórólfsvelli
Félag íslenskra bifreiðaeiganda
Stóragerði 3
Fylkir, vörubílstjórastofa
Eystri-Torfastöðum 1
Prjónaver ehf
Hlíðarvegi 10
Stórólfsþvolskirkja

Vík

Byggingafélagið Klakkur ehf
Smíðjuvegi 9
Hrafnatindur efn
Smíðjuvegi 13

Kirkjubæjarklaustur

Heilsugæslustöð
Kirkjubæjarklausturs
Skríðuvöllum 13
Hjúkrunar og dvalarheimilið
Klausturhólar

Vestmannaeyjar

Flugfélag Vestmannaeyja ehf
Hrauntúni 57
Frár ehf
Hásteinsvegi 49
Huginn ehf
Hrauntúni 48
Ísfélag Vestmannaeyja hf
Strandvegi 28
Karl Kristmanns,
umboðs-
og heildverslun
Ofanleitisvegi 15-19
Ós ehf
Illugagötu 44
Reynistaður ehf
Vesturvegi 10
Skattstofa Vestmannaeyja
Heiðarvegi 15
Vélaverkstæðið Þór ehf
Norðursundi 9

		Krossgátu-gerð: Bjarni S. 588 7911		digur	dreitill	storm	kroppað		ásmegin	lirfa	nema	kona		gangflöturinn		hlamm- aðist	pilla
	→						13							↘	röð		
			háskann				penn röst					skemma 2 eins			1		
Teikning Halldór Andri eftirprentun bönnuð	↓	2 eins	þegar borðandi			flenna stafur				miskunn lítaður						frá	
flissar			9	mál sáldrað				traðk	krógi tímabil					↓	2 eins		
söngráð			útsjónar- söm snös				konungur			3		hyggju	gráta stefna				
	7	egnt fingerðar				gras hún					hversu maður		10			ask	eina til
2 eins			aðför 2 eins	15			gaura- gangurinn	11	röddina útbía								
	↳			→		flík líkams- hlutinn				áttund		geimvera	5		vitstola líffæri		
sjósókn	6					gargað hvílt				gegnt		stakar dvel		12			
	þýli		strákapör	fráfall			agnúast hremmi							reið		til	14
vísa	4			dugleg					rugl	2		gruna					
klukka			gras- blettur			viðkvæmt					tikkaði		8				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----

Vinningar fyrir rétta lausn á krossgátu

Að þessu sinni eru vinningar fyrir rétta lausn krossgátunnar tvö stór baðhandklæði merkt Sjálfsbjörg. Lausnir sendist til Sjálfsbjargar, lsf. Hátúni 12, 105 Reykjavík og merkið umslagið „krossgáta.“ Skilafrestur er til 20. nóv. 2004. Verðlaun fyrir lausn á krossgátu síðasta tölublaðs eru þrjú sett af spilastokkum með nýju út-

liti, merktum Sjálfsbjörg, landsambandi fatlaðra. Þeir verða sendir vinningshöfum, sem eru: Friðrik Friðriksson, Sigtúni 21, 105 Reykjavík; Guðrún Eiríksdóttir, Hjallalandi 16, 108 Reykjavík og Sturlaugur Jón Einarsson, Heyklifi, 755 Stöðvarfjörður. Lausnin var: „Sumarið og sólin.“

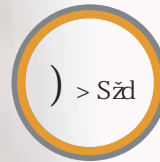
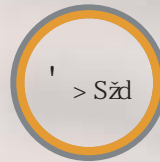
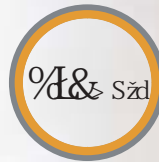
Sjálfsbjörg
Aðgengi fyrir alla

? 6E9Å??F? 697Ž
HHHŽ 9ŽD

25D=

:? E6C? 6E E6? 8:? 82C

¶ < 6J A:DC@F E6C

¶ < 6J A:DĀC^{1/2} = 2F DC@F E6C

DE6? DE 6:? 9G6C G6C× D2> 2? 3F C× 0

A2? E2× F ? Ń? 2
&) %) \$
hhhŽ YŽd